

”I dag, den 25 februari 2014 är det den 756:e dagen som sjukstugan i Dorotea ockuperas av människor med stor framtidstro, en jäkla kämpaglöd och en kunskapsbank om vård och omsorg och dess regelverk som förmodligen i många fall vida överträffar den kunskap som politikerna som beslutar besitter”

*Anitha Westerlund, en av ockupanterna
i sin blogg på VK.se*

LOKAL JOURNALISTIK OCH DEMOKRATI- FRÅGAN

**Tidningar och sjukvårdsuppror i Västerbotten
februari/mars 2012**

södertörns
högskola

SÖDERTÖRN UNIVERSITY

Journalistikstudier vid Södertörns högskola

I skriftserien som startades hösten 2010 har utkommit:

1. Journalist – och sen då? Gunnar Nygren, 2010
2. Ständig deadline, multimedia och twitter, Norwald/Wicklén, Hellström/Hansson, Forsstedt, 2011
3. Pennskaft, reportrar, tidningskvinnor, Kristina Lundgren & Birgitta Ney, 2011
4. Journalism in Russia, Poland and Sweden – traditions, cultures and research, ed Gunnar Nygren, 2012
5. Intervjuer mot väggen – en analys av svenska och brittiska radio- och tvjournalisters frågeteknik. Annika Hamrud 2012
6. Professional identity in changing media landscapes. Journalism education in Sweden, Russia, Poland, Estonia and Finland. Karin Stigbrand och Gunnar Nygren
7. Landsbygd i medieskugga – nedmonteringen av den lokala journalistiken och bilden av landsbygden i Dagens Nyheter, Gunnar Nygren & Kajsa Althén, 2014
8. Att se genom de andras ögon – Narrativa strategier för att skapa inlevelse i reportage, Cecilia Aare, 2014
9. Lokal journalistik och demokratifrågan – Tidningar och sjukvårdsuppror i Västerbotten, februari/mars 2012, Kajsa Althén

© Journalistik, Södertörns högskola Journalistik, Institutionen för kommunikation, medier och IT Mars 2016

Omslag och grafisk form: Lillemor Johansson, Monodesign

Tryck: E-Print, Stockholm

ISBN: XXX-XX-XXXXXX-X-X

Innehåll

Förord	4
Lokala medier och sjukvårdskonflikter i Västerbotten	7
Västerbotten, befolkning, demokratisk kultur och medier	13
Demokratins olika skepnader och journalistiken	21
Undersökningen	24
Nyhetsbevakningen - ockupationen inleds	28
Texter i de tre tidningarna - ledare och debatt	41
Intervjuer, aktiva medborgare	52
Sammanfattning och diskussion	56
Källor och litteratur	64

Förord

I mediebranschen sammanfaller omvandlingar till följd av teknikutvecklingens nya möjligheter och nyliberalismens krav på ekonomisk effektivitet nu under hösten 2015 med samhällets djupnande politiska kris. En bristande tilltro präglar allt fler medborgares relation till demokratins etablerade aktörer. Sverigedemokraterna vinner sympati med populistiska utspel och en överenskommelse över blockgränsen mellan sex riksdagspartier om asyl- och flyktingpolitiken i oktober 2015 möts av nattliga bränder i nya bostäder för asylsökande flyktingar.

Den roll medier tog sig an i bygget av den svenska demokratin under 1900-talet brukar betraktas som en av dess grundpelare. Men hur den rollen mer konkret utvecklats i nyhetsarbetet har varierat över tid. Flera forskare har visat att uppdraget formats olika, i samklang med samhällsutvecklingen i stort. Den svenska demokratins villkor leder också nu till vägval och omformuleringar av mediernas demokratiska roll. Men diskussioner om ett samtida, demokratiskt samhällsuppdrag syns sällan i mediedebatten där besluten om rationaliseringar, nya koncernbildningar och färre jobb tillåts dominera.

Journalistik med lokal/regional förankring har stor betydelse för medborgarnas politiska intresse och engagemang. Lokalt blir politik synlig, relevant och möjlig att verka i. Lokala nyheter är också det mest lästa, undersökningar visar att 86 procent av papperstidningens läsare tar del av de lokala nyheterna en genomsnittlig dag.

Den här studien undersöker hur tre tidningar med lokalt uppdrag formade sin bevakning av ett stort lokalt politiskt medborgarengagemang i Västerbottens inland vintern 2012. Konflikten rörde sig primärt kring försämrade villkor för akutsjukvården i två inlandskommuner, i djupare mening kring demokratisyn och urbaniseringens effekter. De tre tidningarnas erbjudanden till sina läsare sätts i relation till demokrati- och kunskapssyner, men också till engagerade medborgares förväntningar på modern, professionell journalistik.

Undersökningen har kunnat genomföras tack vare ett bidrag från Journalistfonden. Ett varmt tack också till Mats Rosin, tidigare kulturredaktör på Västerbottens Folkblad och Gunnar Nygren, professor i journalistik vid Södertörns högskola.

Kajsa Althén den 10 december 2015

1. Lokala medier och sjukvårdskonflikter i Västerbotten

FOLKLIGA PROTESTER och skärpta politiska motsättningar har följt i spåren av de senaste decenniernas nedprioriteringar av den offentliga sektorn, av den starkt tilltagande urbaniseringen och av de politiska partiernas ökande prioriteringar av ekonomisk tillväxt.

Planer på mineralprospekteringar i fjällvärlden och utökad kalkbrytning på Gotland har blivit riksnyheter, liksom regementsnedläggningar och protester mot sjukvårds- och skolpolitik.

Lokala och regionala medier har i bevakningen av aktionerna tvingats in i positioner mellan sina läsare, politiska makthavare och den egna ideologiska hemvisten.

Globaliseringens effekter flyttar politisk makt och de stora ekonomiska rörelserna långt bort från människors vardag. Genom den lokala journalistiken blir politik synlig och levande, vilket gör världen mer relevant, men också möjlig att handla i. Den lokala journalistiken kan genom detta bidra till att deltagardemokratien inte försvagas helt till förmån för den konkurrensdemokrati som med hjälp av kommunikationsstrategier och taktiska utspel kan riskera att dominera det politiska landskapet. Lokala medier kan också erbjuda andra, mer verklighetsnära berättelser än de medier på rikspanet som i ökande grad kan frestas att gestalta politik med hjälp av sportreferatens förenklande dramaturgier.

Lokala nyheter - det mest lästa

Genom sin närhet och relevans kan den lokala journalistiken vara en av de krafter i samhället som verkar framåt, bort från medborgares uppgivenhet

och förakt för både politik och kunskap. Men alla håller inte med: "Lokal journalistik för en lokal publik hör inte till framtiden" sade TV4-chefen Casten Almqvist inför beslutet om nedläggning av kanalens lokala nyheter i juni 2014. Men hans slutsatser hade sin grund i försäljningssiffror, i lokala annonsörers svaga intresse för att köpa reklamplats i TV4, inte i tittarnas intresse för nyhetsprogrammen.

Läsarundersökningar har tvärtom visat att i tidningarna är de lokala nyheterna det mest lästa av innehållet. 86 procent av papperstidningarnas läsare tar del av de lokala nyheterna en genomsnittlig dag. Andra kategorier som sport, kultur och ledare ligger bara på dryga 50 procent. Även bland nätupplagans läsare är det lokala viktigt, det delar toppositionen med inrikesnyheter (Mediebarometern 2013).

I vilken utsträckning svensk dagspress prioriterar den lokala journalistiken varierar dramatiskt. Storstadstidningar som DN och SvD lämnar stora delar av sitt spridningsområde i medieskugga (Nygren 2005). Men mycket tyder på att intresset för det lokala materialet är stort också hos storstadsbor, exempel på fördjupad lokal granskning i Stockholmsområdet har mötts av stort intresse. I maj 2015 kunde t ex SvD rapportera om ett starkt gensvar för granskningen av nya Karolinska sjukhuset. "Gensvaret från er läsare har varit enormt och vi har många tips att arbeta vidare med" (SvD 150510). Ett annat exempel är den sk Caremaskandalen där DN hösten 2011 uppmärksammade missförhållanden på äldreboendet Koppargården, en från början lokal nyhet som ledde till omfattande nationell bevakning i flera medier. Framgångar för gratistidningar i Stockholm som Vi i Vasastan och Södermalmsnytt vittnar om samma stora intresse för lokal journalistik hos storstadsläsare.

Men den lokala journalistikens tyngdpunkter finns utanför storstäderna, där effektiviseringar och nedskärningar inom mediehusen under det senaste decenniet resulterat i att mer än var tredje lokalredaktion har lagts ner. Det betyder att 94 redaktioner försvunnit och att var tredje kommun i landet har blivit av med minst en lokalredaktion (Nygren/Althén 2014).

Medier och protestaktioner

Det politiska missnöje som globalisering, urbanisering och en ökad politisk lyhördhet för näringslivets intressen orsakar har ofta kanaliserats vid sidan av de etablerade politiska strukturerna.

En av de senaste årens många folkliga protestaktioner utmärker sig genom sin varaktighet, sin bredd och sin politiska dimension. I juni 2011 tog landstinget i Västerbotten beslut om nedskärningar inom sjukvården för att minska det budgetunderskott som visade på 150 miljoner. Beslutet ledde fram till sparpaketet Balans som orsakade starka politiska protester på gräsrotsnivå under de kommande åren. Opinionen hade sin tyngdpunkt i Västerbottens inland, men fackliga protester och klagomål mot nedskärningar inom främst geriatriken hördes också på många andra håll i länet. Protesterna i inlandet, med ockupationen av sjukstugan i Dorotea som centrum, ledde till en namninsamling som tvingade fram en folkomröstning om sjukvården i september 2013, till ökad intern splittring i de politiska partierna, till en bred lokal/regional mobilisering och till uppmärksamhet i rikstäckande medier som SVT:s Uppdrag granskning.

Ockupationen av sjukstugan i januari 2012 kom inte på något sätt som en blixt från en klar himmel, tvärtom. Medierna hade under hösten rapporterat om de protester mot nedskärningarna som tagit sig uttryck i namninsamlingar, ljusmanifestationer, protestmöten, insändare och en vykortsaktion med landstinget som adressat.

Hösten 2015 kan konstateras att den politiska ledningen i landstinget inte vid något tillfälle velat diskutera önskemålen med ockupanterna i Dorotea. Kommunpolitiker har i stället placerats i kläm mellan sina väljare och de egna regionpolitikernas krav.

Upproren kom att få stora politiska effekter. I en ledare i Västerbottens-Kuriren, VK i januari 2014 blickade ledarskribenten Ola Nordebo fram mot höstens val:

Sår efter folkomröstningen kring vården lär spela en roll inte bara i landstingsvalet utan även i flera kommunalval. Ruttna stämningar mellan personer och partier, med strider inom förvaltningarna, blir ett huvudtema här och var.

De starkaste protesterna kom från de två inlandskommunerna Åsele och Dorotea i länets sydvästra del, det "röda hörnet". Där finns en lång tradition av folkligt engagemang i politiska frågor, en deltagardemokratisk tradition där stödet till socialdemokrater och centerpartister förenats med folkrörelsetraditionen hos politiskt frisinnade, kommunister och nykterhets- och frikyrkorörelserna.

Ockupationen kom inte bara att ställa väljarna mot sina egna regionpolitiker, utan placerade också lokala s-politiker i en skarp konflikt mellan väljare och partiloyalitet. Protesten var lokal, men fick också en regional, mobiliserande betydelse bl a genom den namninsamling som tvingade fram en folkomröstning.

Ockupationen avslutades efter tre år och tre månader, i maj 2015 bl a med motiveringen att ockupanterna inte ville störa de förhandlingar om sjukstugan som inletts mellan kommunens nya politiska ledning och landstinget. I augusti meddelade så landstinget att man kommit överens med kommunen om en avsiktsförklaring om åtta vårdplatser och läkarjour på sjukstugan från 2016.

De politiska konsekvenserna av sjukvårdsstriden

I sin ledare i januari 2014 hade Ola Nordebo i VK pekat på de politiska sår som skapats efter folkomröstningen om sjukvården under *hösten ruttna stämningar mellan personer och partier ...* blir ett huvudtema här och var..

Resultaten av de lokala och regionala valen i september 2014 visade att förtroendet för socialdemokratin i ett av dess starkaste fästen i landet hade rasat. I kommunvalet i Dorotea förlorade socialdemokraterna hälften av sina väljare, i Åsele bara något färre. Men Sverigedemokraterna sågs inte som ett alternativ, det var lokala partier utanför den traditionella partistrukturen, Dorotea kommunlista, DKL och Åselepartiet som fick förtroendet.

Röster på socialdemokraterna, i procent

	Kommun 2010	Kommun 2014	Landsting 2010	Landsting 2014
Dorotea	48	22	55	34
Åsele	50	27	54	29

Den förda sjukvårdspolitiken ledde till ett underkännande av den regionala s-politiken, men det lokala raset var ännu större, trots att politikerna tidvis gett ockupanterna sitt muntliga stöd. Men de hade inte förmått skapa vare sig förhandlingar eller samtal mellan landstingspolitikerna och ockupanterna. Det lokala socialdemokratiska partiet var också hårt sargat av interna strider (som bl a rörde lojaliteten med landstinget) och av politiska krav från gräsrotterna. Det gick så långt att arbetarkommunen till slut stod helt utan medlemmar 2013.

Riksdagsvalet blev inte en lika stark markering, socialdemokraterna förlorade mindre och Sverigedemokraterna sågs av flera som ett alternativ.

Röster på socialdemokraterna/Sverigedemokraterna, i procent

	(s) Riksdag 2010	(s) Riksdag 2014	(sd) Riksdag 2010	(sd) Riksdag 2014
Dorotea	55	49	3	10
Åsele	51	45	4	11

Valen i september 2014 skapade nya politiska mönster. Den politiska vanmakt som många SD-väljare upplevde stod i kontrast till den beslutsamhet som lokalt erbjöds i Västerbotten och som samlat medborgare i konkreta protester kring grundläggande medborgarfrågor. När också politiska alternativ som DKL och Åselepartiet kunde erbjudas vid valen fanns andra alternativ till de etablerade partierna än SD.

Lokal journalistik och politisk hänsyn

Att trogna väljare organiserat går emot sina valda politiker, som i Västerbottens sjukvårdsprotester, är inte unikt. Hur lokala medier tvingades välja sida i en sådan konflikt undersöktes i samband med planerna på regementsnedläggningar i Sollefteå i början av 1990-talet (Hadenius 1993). Både dagstidningar och etermedier valde då att frikostigt ge uttryck för de lokala opinionerna, snarare än att erbjuda läsarna ”opartisk och saklig” journalistik. Bevakningen förlorade till följd av detta journalistisk självständighet, enligt Hadenius.

I undersökningen av bevakningen av regementsnedläggningarna konstaterar Hadenius att medierna, oavsett ideologisk hemvist, i huvudsak fungerade som förstärkare till den breda kör av protester som rörde sig fritt över både politiska och sociala gränser. Då fanns motståndaren på avstånd – den borgerliga regeringen i Stockholm var boven.

I den västerbottniska sjukvårdskonflikten fanns de politiska beslutsfattarna inom länet, i Umeå, liksom de två etablerade dagstidningarna Västerbottens-Kuriren (frisinnad) och Folkbladet (s). Där fanns också ett starkt socialdemokratiskt parti med kommunstyrelsens ordförande Lennart Holmlund som frontfigur och i nästa stad söderut längs kusten (men utanför länet) Elvy Söderström, kommunstyrelsens ordförande i Örnsköldsvik och Norrlands representant i Socialdemokratiska partiets verkställande utskott. Också landstinget styrdes politiskt av socialdemokratin med Peter Olofsson som nytt landstingsråd 2010.

Starka och djupt förankrade protester mot landstingets politik i det ”röda hörnet” innebar en direkt utmaning mot socialdemokratins dominans på sin egen hemmaplan. Det var i stor utsträckning de egna väljarna som ockuperade sjukstugan och många av dem som inte sympatiserade med socialdemokraterna hade rötter i andra delar av den starka folkrorelsekulturen i Västerbotten.

2. Västerbotten, befolkning, demokratisk kultur och medier

LANDSKAPET VÄSTERBOTTEN är eget län med befolkningen (drygt 260 000) koncentrerad till kusten i städerna Umeå och Skellefteå. Inlandet präglas av en negativ befolkningsutveckling. Kommunerna Åsele, Dorotea och Vilhelmina (det röda hörnet) hade 2012 en negativ utveckling med i genomsnitt 1,8 procent. Tre av länets kommuner (Bjurholm, Dorotea, Åsele) har dessutom landets äldsta befolkning. Var tionde invånare är över 80 år, vilket är dubbelt så många som landets genomsnitt. Den negativa befolkningsutvecklingen baseras på de höga dödstalerna, de nyfödda lyckas inte fylla tomrummet. En mer förfinad analys visar samtidigt att inflyttningen till Vilhelmina, Sorsele och Dorotea är större än utflyttningen (DN/SCB 2014).

Kulturellt och politiskt präglas Västerbotten av en ovanligt stark folk-rörelsetradition: nykterhetsrörelsen (första nykterhetsföreningen i Lycksele 1836), Evangeliska Fosterlandsstiftelsen med sitt lekmanengagemang (grundad 1856), frikyrkor och något senare arbetarrörelsen, Socialdemokratiska partidistriktet 1909 (Nyström 1984) har format kulturella och politiska strukturer präglade av individuellt engagemang, vilja till ansvarstagande i samhällsfrågor men också informella politiska beslutsmönster utanför partisystemen.

I de sydvästra kommunerna (Åsele, Dorotea och Vilhelmina) fick Socialdemokraterna och Vänsterpartiet tillsammans mellan 53 och 60 procent av rösterna i kommunvalen 2010.

Folkpartiet var till följd av motståndet mot högern och den starka frisinnade traditionen stort i Västerbotten i början på 1900-talet, men ligger nu kring riksgenomsnittet. I bara tre av Västerbottens 15 kommuner – Bjurholm, Storuman och Vindelns – saknade s+v politisk majoritet 2012.

Folkrörelsekulturen är fortfarande levande i länet och har bred politisk förankring. De senaste decennierna har den tagit sig uttryck i politiska aktioner som massprotester, hungerstrejk och demonstrationer, ofta med utgångspunkt i lokal identitet och humanitära frågor. Inte sällan har de varit militanta.

Exempel på tidigare protester i det röda hörnet:

- Inför **kommunreformen** demonstrerade och hungerstrejkade invånare i Dorotea 1973 mot den planerade sammanslagningen av Åsele och Fredrika. Kommunledningen ställde sig inte bakom kraven, vilket ledde till att omkring 200 personer vägrade låta kommunalrådet ta tåget till Stockholm för att delge regeringen sitt beslut. En folkpartistisk kommunpolitiker hade talat om att sätta in ortens 300 hemvärnsmän mot kommunledningen.

- **Skogsarbetarstrejker** 1971 och -75. Centrum för organisering och ledning fanns till stor del i sydvästra Västerbotten. Mer än 1 000 skogsarbetare strejkade för månadslön 1971. Strejken nådde inte målet, men till att Skogsarbetareförbundet sargades sedan det kritiserats för bristande intern demokrati. 1975 strejkade 8 000 skogsarbetare för månadslön, vilket nära nog uppnåddes. Strejken var den största inom LO sedan Metallstrejken 1945 (Nohrstedt 1977).
- I protest mot de politiska partiernas interna kulturer bildades **Dorotea Kommunlista, DKL** 1994. DKL, som formellt inte är ett parti, fick snabbt brett stöd. Bland dess viktigaste målsättningar var ”ingen skall tvingas rösta mot sin övertygelse” i en strävan att försöka luckra upp de starka lojaliteterna inom partierna och att arbeta ”utan de låsta positioner som kan förekomma hos företrädare för de etablerade partierna”. Bakgrunden till DKL och det gensvar organisationen fick beskrevs av Maciej Zaremba i ett DN-reportage i juni 2000. I kommunvalet 2014 blev DKL det politiska alternativet och tog över kommunalrådsposten sedan förtroendet för socialdemokratin rasat till följd av sjukvårdskonflikten.
- I Åsele organiserades starka och breda **protester mot utvisningen** av familjerna Sincari 1996. I samband med utvisningen slogs ett hundratal Åselebor med 36 poliser för att försöka stoppa den buss som skulle föra bort familjerna. Efter utvisningen fortsatte stödet från Åsele och två av flickorna återvände senare till Sverige för att studera. Protesterna hade bred förankring, skar genom olika intressegrupper och samhällslager och orsakade splittring inom det socialdemokratiska partiet.
- Under hösten 2011 arrangerades **flera aktioner** mot besparingarna inom sjukvården. Vykortskampanjer, demonstrationer och fackliga protester riktade sig mot landstingets politiska ledning från flera håll i länet. De vann inte gehör hos ansvariga politiker och i januari 2012 ockuperades sjukstugan i Dorotea.

Mediestrukturen i Västerbotten

I dagens tilltagande mediekoncentration går dagstidningarna i Västerbotten mot strömmen i flera avseenden. I VK-koncernen finns VK, Folkbladet och en gratistidning som ges veckovis ut i Umeå. Koncernen är självständig och har en stark ekonomi. Norran i Skellefteå har god ekonomi och är åter självständig sedan man valt att dra sig ur försök till samägande med VK i början av 2000-talet.

Historiskt sett har Västerbottens-Kuriren, VK (grundad 1900) och Norra Västerbotten, Norran (grundad 1910), varit dominerande. De är båda resultat av kampen för parlamentarisk demokrati kring förra sekelskiftet och det s k Norrländska frisinnet, den liberala strömning som hade sin grund dels i motståndet mot högern, dels i folkrörelser som nykterhetsrörelsen och frikyrkorna/EFS.

Den socialistiska Västerbottens Folkblad, Folkbladet grundades först 1917, som ett organ för arbetarrörelsen som organiserades förhållandevis sent i Västerbotten (Nyström, 1984).

Ideologiskt har de tre dagstidningarna varit konservativa i den meningen att de inte ändrat ideologisk hemvist till skillnad från majoriteten av landets dagstidningar som valt ett större partipolitiskt oberoende (SvD, AB). Både VK och Norran är ännu frisinna och Folkbladet är en socialdemokratisk partitidning.

De senaste decennierna har flera lokala nyhetstidningar med veckoutgivning startats av koncernen Tidningar i norr. Koncernen har koppling till Centerpartiet och i Västerbotten ges Lokaltidningen, Västerbottningen och Västerbottens mellanbygd ut. Upplagorna är förhållandevis små, drygt 3 000 ex. Redaktionellt prioriteras frågor som entreprenörskap, kvinnors initiativ, det lokala och en stark tilltro till inlandets möjligheter.

Både VK och Lokaltidningen har fasta, erfarna reportrar och lokalredaktion i det röda hörnet, VK i Dorotea och Lokaltidningen i Vilhelmina. Folkbladets lokalredaktion i Vilhelmina hade under sjukvårdskonflikten unga reportrar, tidvis vikarier. I dag finns en mer permanent medarbetare.

Etermedier i Västerbotten

Både (SVT) och (SR) har redaktioner i Umeå med hela länet som bevakningsområde och lokala nyhetssändningar morgon och kväll, SVT och flera gånger per dag, SR. Dessutom har SVT Oddasatt, nyheter på samiska, som sänds nationellt varje vardagkväll.

TV4 hade lokala redaktioner i både Umeå och Skellefteå fram till juni 2014, då de regionala stationerna lades ner och nyhetssändningarna upphörde.

Mediers samhällsroll och självbilder

Mediers identitet och roller i samhället har utvecklats i samklang med andra samhällsförändringar under hela 1900-talet. Den propagandistiska och mobiliserande roll dagspressen spelade under 1900-talets början i samband med det demokratiska genombrottet var grunden för både VK och Folkbladet. En studie av dagspressens identiteter och självbilder med Gävleborg som exempel visar på självbildens förändringar i fyra olika faser under 1900-talet (Hyvönen, 2014). En studie av förändrade identiteter inom aktualitetsjournalistiken i radio och TV (Djerf/Weibull 2001) stärker bilden från Gävleborg, om än med smärre skillnader.

En första period inleds under 1920-talet och slutar 1935 (1945 hos Djerf/Weibull). Den karakteriseras av en politisk mobilisering och upplysning av läsarna.

En andra period 1935-1965 (1945-1965 hos Djerf/Weibull) utmärks av en speglande roll. Genom teknikförändringar möjliggörs snabb nyhetsförmedling och ambitionen blir att skildra verkligheten ”som den är”.

Den tredje perioden 1965-1990 (1965-85 hos Djerf/Weibull) karakteriseras av en kritisk, granskande hållning.

Den fjärde 1990-2010 (1985- hos Djerf/Weibull) kännetecknas av den lokala ambitionen, att bekräfta läsarna och vara en hjälp för att kunna stå ut i en överskådlig verklighet (Hyvönen). Hos de nationella etermedierna är uppgiften att tolka verkligheten och vara allmänhetens ombud gentemot makten.

Tidningarnas ägarförhållanden och upplagor

Folkbladet (till april 2012 Västerbottens Folkblad) med tydlig socialistisk profil kom ut med sitt första nummer 1917. Det är en 6-dagars tidning, tidigare inom A-pressen, men köptes under 2000-talets början upp av VK-koncernen. Bevakningsområdet är hela Västerbotten, inkl Skellefteå och de norra kommunerna. Redaktionen betonar sin bevakning av inlandet, där också de flesta prenumeranterna finns. Lokalredaktioner finns i Vilhelmina, Lycksele och Skellefteå.

Lokaltidningen ges ut i Lycksele av koncernen Tidningar i Norr AB sedan 2005. Den ges ut på fredagar med ca 28 sidor, startade som gratistidning, men är sedan några år prenumererad (helår 450 kr). Bevakningsområdet är kommunerna Sorsele, Storuman, Vilhelmina, Dorotea, Åsele och Lycksele. Redaktionen finns i Lycksele (en redaktör) med en lokal reporter i Storuman och en i Vilhelmina 2012. Dessutom finns fem sk närredaktörer. Tidningen är hyperlokal med stark lokalpatriotisk framtoning, den är politiskt obunden, medan andra tidningar inom koncernen är centerpartistiska. Den strävar efter att vara en modern folkrörelsetidning kring kvinnor, entreprenörskap och lokal stolthet.

Webbsidan www.lokaltidningen.nu erbjuder inte nyheter utan kontaktuppgifter, priser m m.

	Uppl 2014	Uppl 2013	Uppl 2012	Uppl 2011
Folkbladet	8 700	9 700	10 900	11 700
Lokaltidningen	3 400	3 100	3 100	TS saknas
VK30 700	30 800	32 400	33 500	6-dagars

	Utgivn	Hushtäckn	Betalwebb	Infowebb
6-dagars		7,6 % (Västerbotten)	Ja	Ja
Fredagar		13,9 % (Lycksele)	Nej	Ja
		44,8 % (del av länet)	Ja	Ja

Västerbottens-Kuriren, VK grundades 1900 som frisinnad och familjeägd dagstidning med utgivningsort Umeå. Politiskt representerade den det radikala s k Norrlandsfrisinnat och tidningen etablerades bl a till följd av att skogsbönderna i inlandet var missnöjda med högertidningen Umebladet. Bevakningsområdet är Västerbottens län med undantag för de norra delarna Malå, Norsjö och Skellefteå. Den betonar sin bevakning av Umeå och profilerar sig som en modern, urban tidning. Tidningen ägs av stiftelsen VK-press. 2009 bildades fastighetsbolaget Gazette tillsammans med Balticgruppen, det dominerande fastighetsbolaget i Umeå och VK:s egen fastighet fördes in i bolaget. Affären kritiserades, flera journalister såg risker för att gemensamma affärsintressen skulle påverka redaktionens journalistiska integritet. Under sitt första verksamhetsår stod 25 miljoner från Gazette för nära hälften av VK:s resultat.

Verksamheten har rationaliserats hårt, bl a genom en allt mer nära samverkan med Folkbladet som vid köpet hade 17 miljoner i presstöd med sig i boet.

VK har lokalredaktioner i Dorotea och Storuman och flera lokala bloggar på webben.

Upplagorna för de etablerade papperstidningarna visar en nedåtgående kurva, medan Lokaltidningen visar en liten upplageökning.

3. Demokratins olika skepnader och journalistiken

LIKSOM MÅNGA ANDRA AKTIONER i Västerbotten genom åren är sjukvårdsupproren ett exempel på deltagardemokrati, den demokratiform som har sin grund i medborgares egna politiska uttryck, deltagande och engagemang. Inom konkurrensdemokratin däremot är medborgarna subjekt endast i form av väljare. Vid valen finns då möjligheten att utkräva ansvar av valda politiker för den gångna perioden, och att ge mandat för kommande period utifrån partiernas erbjudanden inför valet (Nord/Strömbäck 2012).

Demokratimodellerna är ideal, några renodlade former existerar knappast. Men ur ett nordiskt perspektiv är det möjligt att se att den deltagardemokratiska modellen gav de förutsättningar som gjorde att ett starkt och väl förankrat demokratiskt statsskick kunde växa fram och vidareutvecklas i 1900-ålets början. Med faktorer som folkrörelsernas tillbakagång, de sjunkande medlemsantalen i politiska partier och partiernas ökande inriktning mot lansering och utspel i medierna har konkurrensdemokratin stärkts.

Andra, mer övergripande faktorer pekas ut som orsaker bakom den vidareutveckling av konkurrensdemokratin som betecknats som mediokrati (Asp/Bjerling 2014). De pekar på att samhället har individualiserats, att politiken har professionaliserats och att medierna har institutionaliserats. Följden har blivit att medborgarnas politiska roll utvecklats till publikens/åskådarens och att medierna spelar en aktiv och självständig roll i politiseringsprocessen (den där det vardagliga, enskilda blir en samhällsfråga).

Olika publicistiska strategier

För journalistiken formar demokratimodellerna skilda publicistiska strategier beroende på mediernas analyser av samhällsutvecklingen och vilken samhällsroll man då väljer att spela.

För medieuppdraget inom konkurrensdemokratien blir det centralt att granska hur den politiska makten har hanterats, vilka som haft ansvar på olika nivåer (från EU ner till kommunerna) och hur politikerna skött sitt uppdrag. Medierna sätter själva dagordningen för denna sin revision.

I samband med valen blir mediernas roll att informera om partiernas åsikter och värderingar, att granska hur den politiska makten utövas. I den informerande och belysande rollen blir journalistiken mindre självständig, fokuseringen på politiska aktörer innebär ett beroende och en begränsad makt över dagordningen.

Ur det deltagardemokratiska perspektivet blir den centrala uppgiften att stärka och mobilisera människor politiskt. Det ger engagerade medborgare plats i journalistiken, inte som offer utan som aktiva subjekt. Också här blir granskningen av den politiska maktutövningen viktig, liksom information om både de politiska partiernas och andra medborgarorganisationers åsikter och värderingar. Här sätts journalistikens dagordning av medborgarna och journalistiken kan visa hur människor kan engagera sig och dessutom gestalta politik som en angelägenhet för alla (Nord/Strömbäck 2012).

En renodlad form av dessa två är svår att tänka sig och vilken roll medierna betonar för sitt publicistiska uppdrag kan variera beroende på yttre faktorer, på samhällsutvecklingen i stort, på egna analyser och publicistiska prioriteringar.

Hur dagstidningar har sett på sitt samhällsuppdrag har varierat över tid. Den övervägande delen av dagstidningarna etablerades runt förra sekelskiftet. De var då en viktig del i opinionsbildningen för demokrati och för framväxten av partier och parlamentarism. De flesta var partitidningar, vilket också präglade journalistiken. Med utvecklingen av public service formades kraven på opartiskhet och saklighet i radiolagen. Under 1960-talet moderniserades nyhetsjournalistiken i etermedierna, den kommunicépräglade

nyhetsförmedlingen fick träda tillbaka för t ex politiska utfrågningar och så småningom fick radion t o m ta ställning inom vissa områden, t ex erbjuda litteraturrecensioner.

Radiolagens krav på nyhetsförmedlingen och den tilltagande professionaliseringen av journalistiken (högskoleutbildningar och ökad facklig medvetenhet) innebar att en ”opartisk och saklig” nyhetsjournalistik tog plats också inom dagspressen (Hadenius/Weibull 1991). Processen var inte smärtfri. Inom A-pressen fanns länge ett motstånd mot den professionalisering som innebar oberoende nyhetsjournalistik och fackliga lönekrav (Petersson 2006).

Under senare år har ett mer utvecklat förhållningssätt till journalistik i relation till demokrati börjat göra inbrott i Sverige. Olika försök med medborgarjournalistik (public journalism) har gjorts i Stockholmsområdet och på flera håll i landet. Två lokaltidningar, Södra och Norra sidan har etablerats i Stockholms förorter. De arbetar uppsökande och medborgarna, med inspiration från förebilder i USA som tidningen Wichita Eagle i Kansas och John Deweys tankar om demokrati, medborgarengagemang och journalistik (Beckman 2011). På projektbasis har andra medier som Mittmediakoncernen med satsningen ”kandulova” 2014 och flera andra haft liknande satsningar i samband med val.

4. Undersökningen

Lokal journalistik, medborgarna och demokratin

MEDIER FORMAR sitt demokratiska samhällsuppdrag i samspel med det omgivande samhället. Mediernas demokratisyn kan bl a avläsas i de utbildningar medier väljer att erbjuda sina läsare i samband med olika medborgarinitiativ. Hadenius undersökning av protesterna mot regementsnedläggningarna i Sollefteå visade att de lokala medierna, oavsett partifärg, ställde sig bakom den breda medborgaraktionen. I fallet Sollefteå kan en deltagardemokratisk redaktionell grundsyn spåras (Hadenius 1993).

En undersökning av hur tre tidningars lokala journalistik förhållit sig till samhällsuppdraget att verka för demokratin i samband med sjukvårdskonflikten i Västerbotten och hur bevakningen svarat mot medborgarnas förväntningar på den lokala journalistiken kan ge en fördjupad bild av hur lokal journalistik kan uppfatta sitt samhällsuppdrag.

Kan avspeglningar av de två demokratimodellerna deltagardemokrati och konkurrensdemokrati avläsas i Folkbladet, Lokaltidningen och Västerbottens-Kuriren under uppreprens två första månader, 1 februari 2012–31 mars 2012? De två äldsta tidningarna har starka demokratiska traditioner/ambitioner och den nya Lokaltidningen har en stark lokal/medborgerlig profil.

Vilka erbjudanden i fråga om kunskap om konfliktens olika aspekter har journalistiken erbjudit läsarna?

Nya digitala medier gör det möjligt för olika aktörer i samhället att snabbt och enkelt erbjuda rapportering om konflikter och olika händelser. Kan det innebära att den professionella journalistiken ställs inför nya utmaningar, behöver svara mot krav inte bara på att få veta vad som händer utan också på att förstå vad som händer och varför?

Med utgångspunkt dels i det redaktionella materialet under perioden, dels i intervjuer med fyra engagerade medborgare mot slutet av konflikten studeras här demokrati- och kunskapssyn hos de tre medierna.

Frågeställningar:

- Kan en redaktionell policy relaterad till de två demokratimodellerna avläsas i nyhetsmaterialet, på ledarplats och på debatt/insändarsidor?
- Hur svarar bevakningen av konflikten mot de aktivas förväntningar på den professionella journalistiken?

För att besvara frågeställningarna används både kvantitativa och kvalitativa metoder.

Kvalitativt jämförs nyhetsmaterialet vid tre mer intensiva nyhetstillfällen:

- Doroteaockupationens inledning 1 februari
- Stormötet med politiker och tjänstemän i Åsele 8 februari
- Ockupationen av sjukstugan i Åsele 13 mars

Kvalitativt jämförs också materialet på ledarplats under ockupationens första två månader.

Kvantitativt jämförs omfattningen av bevakningen inom kategorierna nyheter och insändare/debatt genom en mätning av antalet texter.

Kvalitativa intervjuer med aktivister

- I fyra intervjuer speglas aktiva medborgares erfarenheter av den lokala journalistiken.

Utgångspunkten för granskningen är att dagspressens publicering av nyheter består i att erbjuda produkter bestående av text och bild tydligt kopplade till tid. Nyhetsjournalistik redovisar inte vad som hänt under en aktuell dag, utan erbjuder de utbildningar av vissa händelser som mediers publicistiska policys, kompetenser och produktionsvillkor utvecklat rutiner för att producera.

Nyhetsjournalistik är konfliktorienterad och dramatiska skeenden förstärks med bilder och på andra sätt. Den refererande och konfliktorienterade journalistiken erbjuder möjligheter till enkel, snabb produktion och till att aktörer kan göras synliga medialt. Journalistikens granskande uppdrag däremot kräver mer tid och erbjuder inte alltid samma starka närvaroeffekter som den konfliktbaserade rapporteringen.

Teknikutvecklingen skapar nya möjligheter till stark medial närvaro och exponering av samhällslivets olika aktörer. Webbjournalistik (text/bild/tv) med sina korta exponeringstider stärker mediernas strävan efter absolut närvaro, att skildra ett nu.

Den kortfattade händelserapporteringarna kan erbjuda publiken information, en möjlighet att veta vad redaktionen anser har hänt. Ur kunskapsfilosofisk synvinkel erbjuds den kunskapsform som brukar betecknas *techné*. Som en del av mediernas demokratiska samhällsuppdrag erbjuds en händelserapportering som gör det möjligt för medborgarna att orientera sig i samhället utifrån information om snabba förändringar och intressekonflikter.

Möjligheten att förstå vad som händer ställer dock andra krav på journalistiken. Sammanhang och fördjupning krävs för att kunna erbjuda den kunskap om utvecklingen som långsiktigt kan fördjupa medborgerligt engagemang och ansvarstagande. *Fronesis*, den kunskapsform som kan kallas praktisk klokhet, är knuten till människans etiska och politiska liv (Gustavsson 2000). I fallet Dorotea har ockupanterna själva uttalat behovet av fördjupning/förståelse. De tog fram omfattande bakgrundsinformation och gjorde en bred research inom olika områden, men tidningarna visade inget intresse, varken för materialet eller för samarbete. Bland de som deltog

i debatten fanns också en stor kunskapsmässig bredd. Kyrkan, företagare, företrädare för regionen och två lärare bosatta i Dorotea hörde till de mer kvalificerade debattörerna.

Vilka roller journalistikens institutioner valt att ta på sig i olika skeden är möjligt att ringa in genom att också här utgå från de olika kunskapsformerna veta och förstå.

Det ligger nära till hands att se konkurrensdemokratin, den där journalistiken tar på sig en redovisande funktion och en revisorsroll när det är dags för val, som en journalistik med veta/techne som ambition för samhällsuppdraget i förhållande till medborgarna/väljarna.

Med en deltagardemokratisk ambition å andra sidan kan journalistiken ta sig an en folkbildande roll i syfte att stärka medborgarengagemang och samhällsdebatt kvalitativt. Om en del av en sådan målsättning också är medborgarnas egna agerande under hela valperioder ligger kunskapsformen fronesis, den som kopplar erfarenhet och handling till etik och politik, nära till hands.

4.1 Nyhetsbevakningen - ockupationen inleds

ALLA TRE TIDNINGARNA har en omfattande bevakning av protesterna. De följs dag för dag (vecka för vecka i Lokal-Tidningen), artiklar prioriteras ofta med både foto, placering i topp på sidorna och puffar/texter på ettan. Men tidningarna är hårt mallade, utrymmet för lokalnyheter ligger tämligen fast. Bevakningen av protesterna medför att annat lokalt material inte får plats och andra delar av inlandet (Sorsele, Storuman m fl) blir periodvis osynliga.

Kvantiteter - mängden nyhetstexter

Antalet texter på nyhetsplats är tämligen lika mellan de två 6-dagarstidningarna, medan antalet texter i Lokal-Tidningen är betydligt större, relativt sett. Den kommer ut en gång/vecka med 28 sidor (på fredagar, då Folkbladet kan ha 52 sidor och VK 56).

Antal nyhetstexter/vecka och tidning

Ockupationsvecka	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Totalt
Folkbladet	9	11	13	6	4	6	8	15	9	12	93
VK	14	13	22	12	4	8	7	10	12	4	106
Lokaltidningen	5	6	7	4	3	5	3	3	3	-	39

Närvaron av tre tidningar inom ett så begränsat område kan också ha stärkt bevakningen (totalt publicerades 238 nyhetstexter under två månader, 199 av dem i Folkbladet/VK). Konkurrensen mellan tidningarna är dels traditionell, (Folkbladet och VK, även om de numer ingår i samma koncern), men också i en ny fas där Tidningar i Norrland vill slå sig in på den lokala tidningsmarknaden. Det kan vara värt att notera att upplagorna för både Folkbladet och VK befinner sig i en obruten nedförsbacke, medan Lokaltidningen redovisar en liten upplageökning 2014 med 300 ex.

Att en konkurrenssituation mellan lokala tidningar stärker bevakningen kvantitativt visade en undersökning i fyra kommuner 2001. Till följd av en stark konkurrens hade boende i Motalaområdet tillgång till betydligt fler artiklar per tusen invånare jämfört med de andra tre kommunerna i undersökningen (Nygren 2001).

Karaktären av ödesbetonad konflikt, kamp för överlevnad och den underliggande motsättningen mellan inland och Umeå kan ha motiverat en omfattande bevakning ytterligare.

Den 1 februari rapporterar både Folkbladet och VK utförligt om att ockupationen inletts.

Rubrik, ettapuff i Folkbladet: *Besked om vårdplatser/möttes av protestaktion*

Rubrik på ettan i VK: *Ockupanterna redo för en lång och utdragen kamp + stor bild på gästande skolbarn som stödde ockupationen.*

På nyhetssidorna utvecklas de skilda vinklingarna vidare.

Folkbladets rubrik: *Två vårdplatser blir/kvar i kommunens regi*

VK: *Ockupanter bjuder in ledningen*

Båda tidningarna har flera artiklar, i Folkbladet framhålls möjligheter till en lösning genom samarbete med lokala politiker. VK ger en bild av samarbetsvilliga ockupanter som "bjuder in" och ger dessutom ockupationen historisk legitimitet genom att referera till hungerstrejken mot kommunsammanslagningen i Dorotea 1973 och veteranen, f d polischefen Brynolf Hedberg, som nu finns med i sjukstugan.

VK 3/2 2012

han rättar in sig bland nio beslutsamma ockupanter på Dorotea hälsocentral. Kan Landstinget åka på samma bistra mina? Är det folkliga motståndet i Dorotea, likt många isberg både djupare och motståndskraftigare än någon hade trott?

Lokaltidningen

I sin första artikel om ockupationen i Dorotea håller Lokaltidningen en neutral ton. Ockupationen redovisas på nyhetsplats och nyheten toppar på ettan Dorotea tar strid för akutplatserna. Överenskommelse mellan landsting och kommun om att köpa två vårdplatser i ett äldreboende redovisas, men också att fyra akutplatser på sjukstugan läggs ner. En ockupant kommer till tals: Vi stannar till dess att det blir en lösning, vi ger oss inte och kommunalrådet säger att han tycker att landstinget skall driva sjukstugan vidare, men att man nu kommit till en brytpunkt.

Redaktionen har fått med nyheten, trots stor tidspress.

Den 3 februari har Folkbladet ingen rapportering men VK satsar stort.

En stor bild på ettan visar VK:s lokalreporter i sovsäck på sjukstugan, han skall tillbringa natten med ockupanterna. Rubrik: *En natt med ockupanter*, bildbyline: *Ockupant*, bildtext: *... möttes av en mäktig gemenskap. På två stora bord står skänkt föda som torde räcka flera veckor.*

I reportaget över hela nyhetsuppslaget: ... Det började med en skakning på nedre däck, reportern refererar till låten Titanic som han lyssnat på i bilen på väg till sjukstugan. Den ekar i hans huvud när

Lokaltidningen 8/2 2012

I tidningen veckan därpå dominerar ockupationen starkt. Citat från två ockupanter upptar hela omslaget (det har en speciell utformning, en vikt tabloid), det blir rubrik i topp på ettan och nästan tre sidor med stora bilder inne i tidningen. Ockupanternas aktiviteter, goda organisation och stödet från lokalsamhället redovisas. Ockupanterna skriver historia, ett utbrutet citat i brödtexten: Dorotea blir aldrig det samma efter det här. En manifestation i Åsele för ambulansen får stort utrymme, utbrutet citat: Vem ska behöva dö för att ambulansen kommer för sent?

Lokaltidningen 8/2 2012

Nyhetsbevakningen - stormöte i Åsele

Den 8 februari, tidningarna skildrar ett stormöte i Åsele med landstingets ansvariga tjänstemän och politiker.

Rubrik i Folkbladet: *Hätsk stämning på/stormöte i Åsele*

Lokaltidningen: *Åsele demonstrerade för sin ambulans*

VK: *Landstingsledningen möttes av burop*

Folkbladet och VK erbjuder läsarna en standardrapportering, ett referat från ett stormöte, men med olika vinklar. I Folkbladet är stämningen hätsk, i VK finns burop från deltagarna men stämningen tonas ner genom bildvalet. Ett foto på glada barn med plakat i möteslokalen "Ha kvar ambulansen" tar halva sidutrymmet och texten från mötet avslutas försonande:

Det dök ändå upp en öppning under kvällen. Både Åsele kommun och landstingsledningen ansåg att det fortfarande fanns möjlighet att förhandla fram en bättre lösning med en annan typ av akutbil.

Lokaltidningen väljer att göra stormötet i Åsele mindre framträdande, det kallas informationsmöte och tyngdpunkten läggs på de lugna protesterna med plakat o likn i samband med mötet för att få ambulansen tillbaka. I samma nummer får ockupationen i Dorotea stort utrymme (se ovan) – omslag, ettan, två nyhetssidor och ledarsidans "Redaktionens rader". På nyhetsplats ett stort reportage från sjukstugan med Inger Henricson, initiativtagare som förbereder för natten på stor bild. Olika delar i interiören skildras:

Margareta Dahlqvist är bänkad vid datorn och håller alla som följer kampen via Twitter eller Facebook uppdaterade. Dagstidningarna går igenom, någon sitter och sticker. Det är en strid ström av hälsningar i form av kort, blommor och bakverk.

Nyhetsbevakningen - ockupation också i Åsele

Måndagen den 12 mars ockuperades också sjukstugan i Åsele. Syftet var att protestera mot att ambulansen i Åsele ersatts av en akutbil och att visa stöd för ockupationen i Dorotea. Den politiska ledningen i landstinget hade nu att möta två ockupationer i ett område där de hade som mest politiskt stöd i valet 2010 och dessutom andra protester mot sparprojektet på flera håll i länet.

Folkbladet rapporterade 13 mars med ettapuff och på insidan genom att i rubriken lyfta fram hur landstinget hanterade situationen med nya ockupanter *Systerockupanter/blev portade i Åsele* och i nedryckaren *Försökte protestera på sjukstugan – men nekades inträde*.

Brödtexten rapporterar om att landstinget i form av säkerhetschefen försökt stoppa ockupationen med hänvisning till att brandvarnare saknas. Ockupanter som inte tänker låta sig avskräckas får komma till tals och kommunalrådet Bert-Rune Dahlberg uttrycker sitt stöd: – *Jag tycker det är bra att kommuninvånarna visar att de är missnöjda med akutbilen. En bil det knappt går att transportera folk i, säger han*.

I en artikel intill redovisas att både kommunen och ockupanterna i brev ställt krav på landstingsledningen att diskutera vården i inlandet men att det inte finns med på landstingets dagordning för nästa möte.

Den 14 mars har Folkbladet den nya ockupationen i topp på förstasidan: *Vårdockupation ställd på sin spets*. Folkbladet skriver att polis tillkallats för att avhysa ockupanterna när sjukstugan skulle stängas för kvällen. Många Åselebor kom förbi och visade sitt stöd och polis från Lycksele anlände vid 20-tiden. De informerade om att ockupationen var olaglig och att det fanns risk för åtal. Polisen lämnade sedan lokalen och säkerhetschefen informerade om riskerna, ockupanterna valde att stanna kvar.

Folkbladet rapporterar också att vården i glesbygden debatterats i riksdagen, kd och v citeras.

Den 15 mars rapporterar Folkbladet med rubrik i topp och stor bild *Ockupanterna över-/nattade på stengolv* och i nedryckaren *Fick inte ta in täcken eller madrasser: ”Frös så jag skakade”*. Beslutsamma ockupanter kommer till tals och landstinget har ännu inte bestämt sig för att polisanmäla. I en mindre

artikel intill rapporteras att företagare i Dorotea ansökt om pengar hos kommunen för att kunna göra en riskanalys av indragningen av vårdplatserna. En sådan saknas i beslutsunderlaget, enligt företagarna.

Den 16 mars stor artikel med bild *Ny sovplats för ockupanter* och i nedryckaren *Landstingets säkerhetschef bjöd på alternativ lokal. Personal efter klockan 17*. Ockupanterna har nu tillåtits ta in madrasser m m men får inte använda toaletterna. De refererar till aktionen 16 år tidigare för familjen Sincari som skulle utvisas. Ockupanterna hoppas på samma uppslutning som då när familjen bodde i kyrkan i 16 månader. Kommunalrådet Bert-Rune Dahlberg är på plats, ger sitt stöd och rapporterar om sina diskussioner med landstinget i syfte att få tillbaka ambulansen.

Folkbladet 20 mars, ettapuff med bild: *Ockupation avbröts/får bättre akutbil*. Rubrik på ettan i del 2: *Bättre akutbil en delseger. Ockupationen av Åsele sjukstuga avbröts efter besked om överenskommelse*. Stor bild på ockupanterna. I brödtexten lyfts kommunalrådet Bert-Rune Dahlberg fram, han legitimerar landstingets sparkrav: *Vi accepterar landstingets demokratiska beslut. Men vi kunde inte acceptera akutbilen som den var*. Ockupanten Veronica Edman säger *Vi är inte i mål, men vi har fullt förtroende för kommunledningen att fortsätta jobba för den här frågan*.

22 mars Stor artikel i topp på ettan – landstingsrådet Peter Olofsson är en av 15 000 politiker som kartläggs av BRÅ angående hot mot politiker (allmänt hållen, riksartikel utan regional/lokal koppling).

24 mars Uppföljning, stor artikel på insidan, *Kritik mot akutbilen, det är ingen ambulans*. Chefen för akutsjukvården i länet kritiserar den nya bilen, kommunalrådet Bert-Rune Dahlberg är skeptisk och på ett informationsmöte i Åsele har kritik framförts.

Lokaltidningen rapporterar på förstasidan den 14 mars: *Åseleupproret ockuperar sjukstuga*. Jonas Sjöstedt, v citeras: – Jag tycker det är väldigt bra att de slåss, ambulansnedläggningen i Åsele är helt orimlig. Stor artikel på nyhetssidan, stor bild på de nya ockupanterna och rubriken *Ockupanter går inte med/på en kontors-ockupation*. Ockupanterna citeras, de är missnöjda med

att inget hänt sedan stormötet i februari. Egon Persson (Åsele kommunlista) uttrycker sitt stöd liksom Jonas Sjöstedt (v) och debatten mellan honom och ansvariga minister, Göran Hägglund (kd) i riksdagen refereras.

Mindre artikel intill om att kampen i Dorotea fortsätter.

Lokaltidningen 21 mars, ettapuff: *Åsele får förstärkt akutbil*. 2-spalt i botten på insida: *Bättre akutbil till Åsele*, rapport om att ockupationen avbrutits efter löften om att akutbilen skall uppgraderas och tas i bruk den 2 april.

Lokaltidningen 28 mars, i topp på ettan, konfliktens effekter, kommunalrådet Bert-Rune Dahlberg lämnar sitt uppdrag i förtid: *Åseles starke man/släpper politiken*. Stor artikel på nyhetsplats¹. Dessutom mindre artikel om stöd till ockupanterna i Dorotea från Stockholm och att ockupanterna vill göra frågan till ett nationellt glesbygdsuppror.

VK 13 mars, har en annan nyhetsprioritering då sjukstugan ockuperas. Samtidigt har Anja Persson meddelat att hon slutar som slalomåkare, vilket blir hela förstasidan. Men på nyhetssidan, stor bild och text: *Ockupationen sprider sig med nedryckaren Sjukstugan i Åsele belägrades – ockupanterna kördes ut inför natten* Bild på ockupant med två kommunpolitiker, Bert-Rune Dahlberg och Egon Persson i bakgrunden. Ockupanter kommer till tals: – *Vi vill ha tillbaka vår ambulans och akutplatserna i Dorotea*. Politikerna stöder ockupationen – *Detta är bra, säger Egon Persson*. – *Detta är ett hårt mot befolkningen i inlandet, säger Bert-Rune Dahlberg*. Landstingets säkerhetskrav får en mer undanskymd plats i texten. VK rapporterar också om växande protester i Sorsele och i en mindre artikel intill kommenterar landstingsrådet Peter Olofsson: – Jag kan inte säga mer än att jag inte ändrat uppfattning.

Bert-Rune Dahlberg har lång erfarenhet som kommunpolitiker och stort förtroende bland väljarna. Han valde att lämna politiken efter uppgörelsen med landstinget om en bättre akutbil, hans hälsa var nu allvarligt hotad. Förutom konflikten mellan landstinget och de lokala väljarna låg arbetarkommunen i ruiner p g r inre motsättningar och Bert-Rune Dahlberg hade inte kunnat hindra nedläggningen av skolan i Fredrika (ett hårt slag för hans hembygd). Till pressen valde han att motivera sin avgång med att yngre förmågor måste släppas fram.

VK den 14 mars, ettapuff *Ockupanterna i Åsele fick sova över*, insidan, dels rapport från riksdagsdebatten i topp: *Ministern lägger ansvaret/på landstingets politiker* och i nedryckaren *Het debatt i riksdagen om neddragningarna i Västerbottens akutsjukvård*. 6-sp med bild från Åsele under: *Polisen lät ockupanterna stanna kvar*, Ingress: *Landstinget lyckades inte få ut ockupanterna trots att polis tillkallats*. Säkerhetsaspekterna redovisas, en ockupant säger att de hittar bara på nya anledningar till att vi inte får stanna på nätterna och det framgår att ockupanterna har fått stöd från räddningstjänsten som lånat ut bl a brandvarnare och släckare.

VK 15 mars, ettapuff: Jonas Rastad: *Ockupanterna begär lagbrott*, insidan *Åsele-ockupanterna ger inte upp* med bild. – *Beslutsambeten är orubblig. Det finns inte en chans att jag backar, säger Veronica Edman*. Landstingsdirektören Rastad poängterar att ockupanterna är lagbrytare.

VK 16 mars 3-sp i botten på insidan, *Ockupanterna kom överens med landstinget*. De får stanna kvar i sjukstugan efter en överenskommelse med landstinget. – *Det är en delseger för oss, säger Veronica Edman*.

19 mars Ettapuff: *Landstingets besparing riskgranskas* 6-sp i topp på insidan VK:s landstingsreporter: *Socialstyrelsen inte nöjd/ med landstingets riskanalys* Socialstyrelsen har inte fått in de handlingar de begärt och samtidigt hopar sig anmälningarna mot neddragningens konsekvenser.

I samma nummer ägnar VK:s fasta krönikör Bertholof Brännström sin text åt de folkliga protesterna. Han är en av de mest erfarna journalisterna i Västerbotten, efter flera år på bl a VK (nu frilans). Han har återkommande skrivit om inlandets frågor och är uppvuxen i Norsjö.

Rubrik: *Vreden och/ engagemanget/ nytt hopp för inlandet*. I brödtexten bl a:

Vårdprotesterna i södra Lappland är ett nytt inslag i den politiska kampen för ett jämlikt och mer rättvist samhälle. Eller snarare nygammalt. (...) Om det i slutänden verkligen ger den effekt ockupanterna i Åsele och Dorotea önskar må vara osagt. Men aktionen är definitivt ett trendbrott när det gäller synen på samhällsutvecklingen och tron på den egna möjligheten att påverka. Helt enkelt ett friskhetstecken i ett demokratiskt samhälle.

teve sätter orrland på artan

STÅKARE En stor svart gelsman åker runt i norra rige för att undersöka ydokumentera hur vil le- har i snön, kylan och kröket.

igår testade han även anmärkning, där han representerade Barbados absolut inom sporten.

Sig Steve, eller Steve Babh n han egentligen heter, te till Sverige för att hälsa en vän, men han är fortfarande kvar och har alldeles mycket att göra för att erövna till England just l.

Han är programledare n dokumentär om Norrd som håller på att spelas

Tillsammans med filmteatret och managern Craig coon, upphovsman till idén n en dokumentär, upple r han och testar hur livet vs på våra breddgrader. äde midsommar, sur-römming, palt och snus ar provats, det senare blev i total flopp.

– Jag fick prova lössnus, h det gick ju inte så bra, u när vi åker runt så erbjuder alla mig portionssnus, ler råd hur man snusar, uttalar Steve.

Hans upplevelser filmas I dokumentären, men spella avsnitt görs också för läggs ut på hans YouTube-kanal, där de hittills har 1 en och en halv miljon singlar och fått kommentarer från 125 olika länder.

I går ställde han upp skränkings-VM, för Barbados där hans familj kommer från.

– Jag har sagt att de måste döka mig en gratisbiljett till jag vinner, så jag får mma dit och vila upp mig, uttalar Steve.

Steve gillar norra Sverige. – Det finns så mycket som kan göra folk mullar oss på hela tiden, berättar han. Managern Craig Dixon eller med.

– Även i England är det önskt på vintern, men det eggar hela tiden. Här i Sverige är det snö, och man kan gå ut och göra saker! Om jag kunde få Steve

Vreden och engagemanget nytt hopp för inlandet

Profesterna mot indragna akutvårdspatienter och ambulans i Dorotea och Åsele fortsätter. Och utvidgas.

Förra veckan började som bekant också Åseleborna svara över i sjukstugan, trots att de varken fick ta med sig matrasser eller ens använda lokalernas toaletter. Landstingsledningen gör vad de kan för att trötta ut ockupanterna men hittills tycks ortsbornas stridsglöd inte ha falnat.

Vårdprotesterna i södra Lappland är ett nytt inslag i den politiska kampen för ett jämlikt och mer rättvist samhälle. Eller snarare nygamalt.

För 30, 40 år sedan var handrpriliga protester i form av demonstrationer och till och med fastskjadade protester inte ovanliga, men allt eftersom avfolkningen fortsatt och befolkningen åldrats har kampviljan mattats av och en känsla av uppgivenhet verkar på många håll ha tagit över.

PESSIMISMEN INFÖR FRAMTIDEN är också betydligt mer utbredd i det glest befolkade inlandet än i kustkommunerna.

Det visar en rapport som statsvetare vid Umeå universitet nyligen presenterat.

Studien "Ett delat Norrland" är bitvis ganska dystert läsning för den som drömmer om att hela Sverige ska leva. På frågan om hur man tror att samhällsstrukturen kommer att se ut på den ort man bor om 10-15 år, är inlands- och fjällbor-

na konsekvent betydligt mer pessimistiska än de boende vid kusten.

Framför allt gäller det områden som kollektivtrafiken, jobben, handeln, fridagsysselsättningar och inte minst vården. Medan Umeåborna och andra kustbor överlag verkar optimistiska om vilken service samhället kommer att kunna erbjuda dem i framtiden, är alltså pessimismen, eller uppgivenheten, utbredd längre in i landet.

Eller kanske var. För statsvetarnas frågor ställdes redan 2010. Och även om befolkningsminskningen fortsatt, jobben blivit ännu färre och sparbudgeten i den offentliga sektorn avlastat varandra, finns tecken på att inlandsbornas uppgivenhet nu ersatts av energirik vrede.

JAG TÄNKER FÖRSTÅ på Doroteaupproret som nu alltså spridit sig till grannkommunen. Kampviljan och engagemanget tycks bestå bland ockupanterna som också fått de lokala politikererna att ställa upp i fjätan mot landstingets sparbeslut.

Detta, att överge den passiva uppgivenheten för att gemensamt gå samman för en förändring, är en klassisk, väl beprövad politisk kampmetod. Framgångsrik dessutom.

Om det i slutändan verkligen ger den effekt ockupanterna i Åsele och Dorotea önskar må vara osagt. Men aktionen är definitivt ett trendbrott när det gäller synen på samhällsutvecklingen och tron på den egna möjligheten att påverka.

Helt enkelt ett friskhets-tecken i ett demokratiskt samhälle.

Aktionen är definitivt ett trendbrott när det gäller tron på den egna möjligheten att påverka.

Bertholof Brännström synar samhället

Varje måndag skriver Bertholof Brännström på den här platsen om sådant som påverkar dig och ditt liv. Reaktionen på kritiken? Mejla på bertholof@bpbmedia.se

VK 19/2 2012

VK 20 mars, ettapuff: *Ockupanter lämnar sjukstugan i Åsele.* Helsida, nyheter: Åseles akutbil uppraderas/-ockupanterna ger med sig. Efter beskedet lämnade ockupanterna sjukstugan, de är glada över kompromissen, men en gnagande oro finns.

Bert-Rune Dahlberg redogör för överenskommelsen med landstinget. *Kommunen var tvungen att försöka bryta dödläget sedan ambulansen dragits in.*

6-sp i botten, *Uppgörelsen kritiserar av Doroteaockupanterna.* De menar att man lagt sig för lätt och saknar solidaritet i kampen mot besparingarna.

Summering, nyhetsbevakningen

På nyhetsplats blir tidningarna aktörer när sjukstugan i Dorotea ockuperas och i samband med stormötet i Åsele. Skildringarna av ockupationen i Åsele är däremot mer neutrala i de tre tidningarna, med undantag för rubriksättningen i VK 13 mars där sjukstugan belägrades. VK:s rapportering 15 mars skiljer också ut sig, där får Jonas Rastad komma till tals och ”läsa lagen” för ockupanterna, han understryker att de är lagbrytare.

När ockupationen i Dorotea inleds tonar **Folkbladet** ner missnöjet, lyfter fram försöken att komma överens med kommunen om vårdplatser och framställer landstinget som en positiv, problemlösande kraft: *Två vårdplatser blir/kvar i kommunens regi.*

I rapporteringen från stormötet i Åsele beskrivs tonen mot de ansvariga som ”hätsk”.

Det är den politiska makten som skall lösa problemen. Kommunledningarna pressades hårt av landstingsledningen för att gå in och ta ansvar för sjukvården, under hela perioden har ledningen i landstinget vägrat att samtala med ockupanterna. Rapporteringen är i enlighet med en konkurrensdemokratisk demokratisyn, medborgarnas aktivitet är legitimerad i samband med val, när makt överlämnas till partiets företrädare. Den synen understryks också av kommunalrådet Bert-Rune Dahlberg i anslutning till ockupationen i Åsele: det är landstinget som representerar demokratin, beslutet är fattade i demokratisk ordning.

Folkbladets nyhetsbevakning kritiserades av flera läsare, vilket framgår av chefredaktören Daniel Nordströms krönika den 9 februari: *Journalistiken har ingen politisk färg. Opartistiskt lyssnar vi till olika röster och granskar makten. Vi behandlar alla parter lika.*

När också sjukstugan i Åsele ockuperas i mars är Folkbladet mer neutralt i sina skildringar av konflikten. Förhandlingar pågår mellan landstinget och kommunledningen och läsare har protesterat mot rapporteringen kring ockupationen i Dorotea som uppfattats som partisk.

Lokaltidningen lyfter fram ockupationen och ockupanterna. Läsarna erbjuds en livfull spegling av det som sker, en händelserapportering. Bakgrunder, granskning eller fördjupningar saknas. Rapporteringen är partipolitiskt neutral, politiska företrädare som stöder protesterna ges stor plats, oavsett partifärg. Så lyfts citat från Jonas Sjöstedt (v) fram stort vid flera tillfällen.

Nyhetsrapporteringen är starkt identitetsskapande, många bilder på både ockupanter, medborgare som stöttar och plakat som uttrycker proteserna i Dorotea och Åsele.

Rapporteringen hör hemma i den deltagardemokratiska modellen, men tidningen tar inte på sig ett folkbildande uppdrag. Läsarna får veta vad som hänt, men erbjuds ingen läsning som erbjuder en djupare förståelse för det som sker.

VK ger protesterna historisk legitimitet och lokalredaktören Jan Johanssons övernattnings i sjukstugan slås upp stort, när han "skriver in sig" hos ockupanterna för en natt. VK:s skildringar är förenliga med journalistik i den deltagardemokratiska modellen, medborgarnas aktion bejakas.

Med centralredaktion i Umeå, en specialiserad landstingsreporter och journalistiska kvalitetsambitioner skulle en mer fördjupad bevakning kunna vara möjlig. Men bevakningen under Dorotea-ockupationens inledning går åt rakt motsatt håll – reportaget från övernattningsen på sjukstugan är både känslomässigt och populistiskt. Under de två månader som undersökningen omfattar går en utveckling mot fördjupning, att erbjuda förståelse/kunskap (fronesis) inte att spåra i VK:s nyhetsrapportering.

Utanför nyhetsplats erbjuder dock en av tidningens mest ansedda journalister (nu frilans) en djupare förståelse för händelserna i sin fasta krönika. Den 19 mars skriver Bertholof Brännström bl a

(...) aktionen är definitivt ett trendbrott när det gäller synen på samhällsutvecklingen och tron på den egna möjligheten att påverka. Helt enkelt ett friskhetstecken i ett demokratiskt samhälle.

Konkurrens- eller deltagardemokrati?

Nyhetsbevakningen präglas av en redaktionell policy lik ledarsidornas (se nedan). I *Folkbladet* är det viktigt att lyfta fram de positiva delar som finns i Balans, och att förhandlingarna med kommunpolitiker går i lås så att de förmås ta över ansvar för landstingets sjukvård. De engagerade ordsborna skildras som aggressiva, stämningen på stormötet i Åsele är ”hätsk”.

VK ger en annan bild av ockupationen i Dorotea och stormötet – ett större lugn, sakliga inlägg, bild med trevliga barn som bär plakat. VK väljer också att beskriva ockupanterna som subjekt – det är medborgarna som agerar, sätter dagordningen: *Ockupanterna bjuder in ledningen*.

Lokal-Tidningen som inte har en lika tydlig skiljelinje mellan ledarsida och nyheter, står på lokalbefolkningens/ockupanternas sida i hela tidningen.

Granskningen av makten på nyhetssidorna är svag (för att inte säga obefintlig) i alla tre tidningarna, trots resurser och specialreportrar på de två centralredaktionerna i Umeå. Nyhetsarbetet är händelseinriktat och refererande, har den inriktning ockupanterna kritiserat.

4.2 Texter i de tre tidningarna, ledare och debatt

NÄR OCKUPATIONEN INLEDDES fanns det anledning att tro att den kunde bli långvarig och valåret 2014 var inte långt borta. Protesterna var en utmaning mot socialdemokratin, de innebar möjligheter för Centerpartiet att ta igen något av tidigare valförluster och allianspartierna hoppades vinna mark i det röda Västerbotten.

Hur konflikten behandlades på ledarsidorna är därför av särskilt intresse. I den rådande politiska situationen blev ledarsidorna särskilt viktiga för partiernas ”invärtes bruk”. Socialdemokraterna riskerade osäkerhet och oro i leden och Centerpartiet behövde mobilisera sitt partifolk och vinna tillbaka förlorade sympatisörer.

Under de två månader undersökningen omfattar publicerade VK och Folkbladet var sin ledare (2/2 resp 17/2). Lokal-Tidningen behandlar frågan på ledarplats vid fyra tillfällen, på något varierade sätt.

Ledare i Folkbladet och VK

VK:s och Folkbladets ledare är båda genomarbetade, principiellt hållna, illustrerade och skrivna av den politiska chefredaktören. VK reagerar snabbt på ockupationen, på den tredje dagen publiceras ledaren (en dryg halvsida), Folkbladet dröjer två veckor (helsida).

VK:s ledare har rubriken *Doroteabornas kamp/berör hela Västerbotten*. Den signalerar protestens principiella karaktär – det är en kamp för intressen gemensamma för hela länet. Den betonar kopplingen mellan det lokala och

länet i rubriken, det är både Dorotea och Västerbotten. Ledaren illustreras med en stor satirteckning i topp med udden riktad mot landstingsdirektören Jonas Rastad (mannen bakom besparingspaketet "Balans").

I brödtexten ger VK en flerfacetterad bild av konflikten.

- Ockupanterna har rätt, de kämpar mot en nedläggning av sin bygd
- Politikerna är inte illvilliga, de måste hantera en ekonomisk verklighet.

2 Ledare

Per Erik Johansson
Du kan nå honom
0900 17 61 77

Leifred Mattsson
Svein-Erik Mørén (00) 17 61 18
Mats Östlund (00) 17 61 79
E-post: ledare@vk.se

fredag 2 februari 2012
VK20120204.KUPERA

NORDBO, TORSDAG

Doroteabornas kamp berör hela Västerbotten

En ärendesutredning som inte bara handlar om Dorotea kommun utan om hela Västerbotten. Det handlar om hur kommunerna ska kunna finansiera sina verksamheter och om hur de ska kunna erbjuda en god service till sina medborgare. Det handlar om att hitta lösningar som fungerar för alla.

och om hur de ska kunna erbjuda en god service till sina medborgare. Det handlar om att hitta lösningar som fungerar för alla. Det handlar om att hitta lösningar som fungerar för alla.

och om hur de ska kunna erbjuda en god service till sina medborgare. Det handlar om att hitta lösningar som fungerar för alla. Det handlar om att hitta lösningar som fungerar för alla.

ETT ANSÄKT är att en kommun inte kan finansiera sina verksamheter. Det handlar om att hitta lösningar som fungerar för alla. Det handlar om att hitta lösningar som fungerar för alla.

och om hur de ska kunna erbjuda en god service till sina medborgare. Det handlar om att hitta lösningar som fungerar för alla. Det handlar om att hitta lösningar som fungerar för alla.

och om hur de ska kunna erbjuda en god service till sina medborgare. Det handlar om att hitta lösningar som fungerar för alla. Det handlar om att hitta lösningar som fungerar för alla.

HUR VI RÄD mot landsbygdens framtid. Det handlar om att hitta lösningar som fungerar för alla. Det handlar om att hitta lösningar som fungerar för alla.

och om hur de ska kunna erbjuda en god service till sina medborgare. Det handlar om att hitta lösningar som fungerar för alla. Det handlar om att hitta lösningar som fungerar för alla.

och om hur de ska kunna erbjuda en god service till sina medborgare. Det handlar om att hitta lösningar som fungerar för alla. Det handlar om att hitta lösningar som fungerar för alla.

VAR VI RÄD mot landsbygdens framtid. Det handlar om att hitta lösningar som fungerar för alla. Det handlar om att hitta lösningar som fungerar för alla.

och om hur de ska kunna erbjuda en god service till sina medborgare. Det handlar om att hitta lösningar som fungerar för alla. Det handlar om att hitta lösningar som fungerar för alla.

och om hur de ska kunna erbjuda en god service till sina medborgare. Det handlar om att hitta lösningar som fungerar för alla. Det handlar om att hitta lösningar som fungerar för alla.

VINKLAT På många håll behövs en erinran om Raoul Wallenberg

Västerbottens länsstyrelse och Västerbottens länsråd har beslutat att utvärdera länsstyrelsens arbete under 2011. Det handlar om att se till att länsstyrelsen har varit tydlig och tydligt uttryckt sin åsikt. Det handlar om att se till att länsstyrelsen har varit tydlig och tydligt uttryckt sin åsikt.

RIKSDAGENS beslut om att utvärdera länsstyrelsens arbete under 2011. Det handlar om att se till att länsstyrelsen har varit tydlig och tydligt uttryckt sin åsikt. Det handlar om att se till att länsstyrelsen har varit tydlig och tydligt uttryckt sin åsikt.

och om hur de ska kunna erbjuda en god service till sina medborgare. Det handlar om att hitta lösningar som fungerar för alla. Det handlar om att hitta lösningar som fungerar för alla.

och om hur de ska kunna erbjuda en god service till sina medborgare. Det handlar om att hitta lösningar som fungerar för alla. Det handlar om att hitta lösningar som fungerar för alla.

och om hur de ska kunna erbjuda en god service till sina medborgare. Det handlar om att hitta lösningar som fungerar för alla. Det handlar om att hitta lösningar som fungerar för alla.

och om hur de ska kunna erbjuda en god service till sina medborgare. Det handlar om att hitta lösningar som fungerar för alla. Det handlar om att hitta lösningar som fungerar för alla.

och om hur de ska kunna erbjuda en god service till sina medborgare. Det handlar om att hitta lösningar som fungerar för alla. Det handlar om att hitta lösningar som fungerar för alla.

och om hur de ska kunna erbjuda en god service till sina medborgare. Det handlar om att hitta lösningar som fungerar för alla. Det handlar om att hitta lösningar som fungerar för alla.

och om hur de ska kunna erbjuda en god service till sina medborgare. Det handlar om att hitta lösningar som fungerar för alla. Det handlar om att hitta lösningar som fungerar för alla.

och om hur de ska kunna erbjuda en god service till sina medborgare. Det handlar om att hitta lösningar som fungerar för alla. Det handlar om att hitta lösningar som fungerar för alla.

och om hur de ska kunna erbjuda en god service till sina medborgare. Det handlar om att hitta lösningar som fungerar för alla. Det handlar om att hitta lösningar som fungerar för alla.

och om hur de ska kunna erbjuda en god service till sina medborgare. Det handlar om att hitta lösningar som fungerar för alla. Det handlar om att hitta lösningar som fungerar för alla.

Carl Blom är ordförande för Dorotea kommun. Han har varit tydlig och tydligt uttryckt sin åsikt om länsstyrelsens arbete under 2011.

Carl Blom är ordförande för Dorotea kommun. Han har varit tydlig och tydligt uttryckt sin åsikt om länsstyrelsens arbete under 2011.

Carl Blom är ordförande för Dorotea kommun. Han har varit tydlig och tydligt uttryckt sin åsikt om länsstyrelsens arbete under 2011.

Carl Blom är ordförande för Dorotea kommun. Han har varit tydlig och tydligt uttryckt sin åsikt om länsstyrelsens arbete under 2011.

Carl Blom är ordförande för Dorotea kommun. Han har varit tydlig och tydligt uttryckt sin åsikt om länsstyrelsens arbete under 2011.

Carl Blom är ordförande för Dorotea kommun. Han har varit tydlig och tydligt uttryckt sin åsikt om länsstyrelsens arbete under 2011.

Ledaren avslutas retoriskt:

*Har vi råd att vara utan landsbygden? Att i resignation offra alla dessa erfarenheter och livsmiljöer, att förvandla de många småskaliga kulturbygderna till öde oljeplattformar, att dra isär en gammal helhet? Det är betydligt mer relevanta frågor att ställa när Västerbotten har makten att formulera dem själv, utifrån historiska insikter.
Det är det demonstrationerna i Dorotea ytterst handlar om.*

Folkbladets ledare har rubriken *Rikta kritiken åt rätt håll* med nedryckaren *Billigare hamburgare eller vård och omsorg i hela länet?* Den flyttar ansvaret för nedskärningarna bort från landstinget, till den nationella nivån. Det är regeringens politik som är orsaken till neddragningarna på sjukstugan, inte landstingspolitikernas. Sänkningen av restaurangmomsen, som kostat staten 5,4 miljarder i förlorade skatteintäkter är bakgrunden till argumentet billigare hamburgare som ställs mot grundläggande livsvärden som vård och omsorg.

Folkbladet placerar sin illustration inne i texten - en stor interiörbild från den nya, uppgraderade akutbilen i Åsele (den första, hårt kritiserade modellen hade bytts ut), där bildtexten polemiskt bl a säger *Den har faktiskt plats för en bår*. Fyra små faksimiler från Folkbladets tidigare nyhetsuppslag från ockupationen illustrerar i botten, dessutom en tonplatta längst ner som uppmanar till kommentarer på folkbladet.nu

I brödtexten diskuterar Folkbladet konflikten utifrån ett politiskt/tekniskt perspektiv. Rösten är samhällsförvaltarens, ockupanternas demokratiska anspråk och ev rättviseperspektiv diskuteras inte. Orsaker till att problemen uppstått (sjukvården utvecklas och blir allt dyrare) och hur de kan lösas inom systemets ramar står i fokus. Men att socialdemokratin haft makten i landstinget i flera år nämns inte. Ansvaret för den ekonomiska situationen förläggs utanför landstinget – det är statens/högerregeringens politik som lett till besparingsåtgärder som Balans: Utan större ansvar från staten blir det inte bättre än så här.

Argumenten är att arbetslösheten ger landstingen lägre skatteintäkter, att staten frusit anslagen till landstingen och att 5,4 miljarder använts till att sänka restaurangomsen (vilket leder till hamburgaren i rubriken). Ett abstrakt resonemang kring möjligheten att höja skatter finns med, där platt skatt avvisas och eventuella skattehöjningar bara bör komma från staten.

Sidans layout är starkt hierarkisk – en rubrik som pekar ut staten och en stor, polemisk bild (som en bildredaktör knappast skulle välja) bemöter akutbilens kritiker som ligger som svårlästa faksimiler i botten.

Ingen diskussion kring ev alternativa lösningar finns, ledaren blir inte en egen röst i debatten, utan en vapendragare för s-politiken i landstinget. Ledaren avslutas med att regeringskifte 2014 är lösningen.

2 **LEDARE** **Politik chefredaktör: LENA SANDLIN** 020-17 59 60
 webbklickad.nu/ledare epost: ledare@folklbladet.nu

Vi - fredag 17 februari 2012

Rikta kritiken åt rätt håll

LEDARE: Billigare hamburgare eller vård och omsorg i hela länet?

LANDSTINGSLEDAREN Peter Olofsson (S) och Robert Wernstedt (MP) har det sagt för sig just nu. Man har lugnt sagt att det råder en överensstämmelse kring landstingets budget och omorganisation. För att få övertning på den ansträngda landstingsbudgeten – där kostnaderna måste minska med 100 miljoner kronor för 2012 – har majoriteten S och MP tänkt besöka ett omfattande ägarbudsprogram. Det handlar till exempel om 60 inläggna värfplatser vid universitetssjukhuset i Umeå där skilj gästerna som medicinska enheten har drabbats hårt, vilket betonas starkt om tidigare. Men det handlar även om att akutsjukvårdspatienterna avvecklas i Östersund och Sorde och att Asele blir av med den statiska ambulansstationen.

SANTIGA LANDSTING i vad hand har en mycket ansträngd ekonomi i dag. De betror på att de får ökade kostnader genom den makroökonomiska utvecklingen av nya och äldre behandlingsmetoder och bättre mediciner. Det är naturligtvis bra eftersom fler kan botas eller behandlas effektivt. För Västerbottens landsting innebär utvecklingen en flyktning med cirka 80 miljoner kronor per år.

Men landstingens svåra ekonomiska läge beror även på den frida regeringens politik. Högerregeringen administrerar i dag en massanbefallad och de driver en mycket mager arbetarklasspolitik. Den nya arbetslösheten gör att landstinget får en mindre skatteintäkt.

Deutsen har högre vält att frysa stämplat till landstingen och i stället satsa på att sänka restaurangomsen. Det är inte rimligt, vård och omsorg måste väl ändå vara viktigare än billigare hamburgare?

Socialdemokraterna visar att de får en starkt minskad omsorg för hälso- och sjukvården genom att de har svart en miljard mer än regeringen till landstingen i sin budget. Deutsen säger Sjöqvist till att spendera 5,4 miljarder på restaurangomkostnader, det vill säga på att sänka denna pengar på utbildning och kompetensutveckling för de frid människor i yrket.

SKULD en höjning av landstingskatten vara lösningen för att sätta ordning på vården, sjukvården och statens ansvar? Såvklart kan man alltid säga så. Om det skulle till skatten höjs med en krona ger det 250 miljoner kronor i öskade intäkter till landstingen i Västerbotten. Men så kan i krona lika att sänka statens utgifter (skattens utbetalningar). Västerbotten, kommun- och landstingskatt, redan är

relativt hög i jämförelse med övriga land. Deutsen skulle det vara att spela högerregeringen rakt i kinderna. Nu högers genom för välfärdens länsregering och landsting, framförallt med högre styrka, ansvar och ansvar för att höja skatten. Men om skatten ökar på kommunal och landstingsnivå samtidigt som den statliga inkomstkattens sänks är vi med ett system med plattskatt.

PLATTSKATT har länge varit en vild dröm för politiker och högerpartier. Plattskatt innebär att skattbeloppet är en viss procent av inkomsten och att den inte varierar. Alternativen till plattskatt är progressiv skatt där procenten ökar med ökande inkomst.

Eftersom alla betalar lika mycket i skatt, översett länet, till kommuner och landsting befieras den omfördelade effekten av skattsystemet och det blir mer ockärligt om dessa skatter höjs. Plattskatten innebär i praktiken en stor omfördelning från de som tjänar lite till de som tjänar mycket.

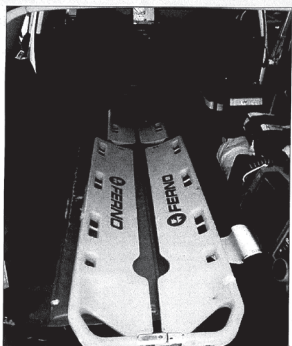
Skatthöjningar blir därför främst användbara på statlig nivå där skatten är progressiv, där man betalar skatt efter inkomst.

SOCIALDEMOKRATISKA och Miljöpartiets lösning för att komma till rätta med skolorna i landstinget genom att bland annat avveckla akut- och värfplatser i Dorotea och Sorde kompenseras genom en fördelning i Skarvåsen och Vilhelmina där etableras glesbygdssjukhus.

De två nya glesbygdssjukhusen blir och devar faktiskt staten för en bit. Landstingsledningen har alltid dagens förhållningssätt skapat ett hållbart system. Utan större ansvar från staten blir det inte bättre än så här.

Det är inte heller möjligt att sänka SSK, läkemedlen är prövat som i en ambulans, den har utrustning för att insubera och administrera oxygen, frästare utrustning inklusive så kallad scopolam, utrustning för initial och slutundersökning av barn, förlossning och bristmärkor för läkare.

ANSVAR för finansieringen av hälso- och sjukvården måste vara nationellt. Högerregeringen måste ta till sig av ansvar för hur hälso- och sjukvården finansieras för att minska framtidens behov. De som vill vara jämlik och solidarisk är medförelse kan behöva märke och skatt som för finansiering av

OMKÄRIVEN ANKUBIL. Akutbilarna, för vård i väntan på ambulans, är på plats i Asele och devar faktiskt staten för en bit. Landstingsledningen har alltid dagens förhållningssätt skapat ett hållbart system. Utan större ansvar från staten blir det inte bättre än så här.

Utrustningen består bland annat av röntgenutrustning med möjlighet att skicka DRG, läkemedel är prövat som i en ambulans, den har utrustning för att insubera och administrera oxygen, frästare utrustning inklusive så kallad scopolam, utrustning för initial och slutundersökning av barn, förlossning och bristmärkor för läkare.

Utrustningen består bland annat av röntgenutrustning med möjlighet att skicka DRG, läkemedel är prövat som i en ambulans, den har utrustning för att insubera och administrera oxygen, frästare utrustning inklusive så kallad scopolam, utrustning för initial och slutundersökning av barn, förlossning och bristmärkor för läkare.

Utrustningen består bland annat av röntgenutrustning med möjlighet att skicka DRG, läkemedel är prövat som i en ambulans, den har utrustning för att insubera och administrera oxygen, frästare utrustning inklusive så kallad scopolam, utrustning för initial och slutundersökning av barn, förlossning och bristmärkor för läkare.

LENA SANDLIN

Kommentera ledaren på www.folklbladet.nu/ledare

folklbladet.se | Heltidstjänsten | Chefredaktör | Redaktionschef, utgåva och utgåva | Utgåva och utgåva

Folkbladet
17/2 2012

Ledare i Lokal-Tidningen

Lokaltidningen har en ledarsida som skiljer ut sig från traditionella format på flera sätt.

Sidan är mallad med tre fasta avdelningar:

- Redaktionens rader (vänsterkryss, något kåserande)
- Veckans bild nere till vänster (natur/hembygdsmotiv)
- Ledarkrönika, som har en personlig/lokal karaktär och inte en ideologisk/politisk.

Ledarkrönikörerna har varierad politisk hemvist, men den anges inte. Det som anges är hemorten, förankringen i bygden.² Lokala ledarkrönikörer med stor bildbyline i färg (profiler i lokalsamhället), redaktionens rader och ett aktuellt foto (natur/årstid) samverkar och ger ledarsidan en egen karaktär och tidningen en stark lokal identitet/legitimitet. Genom sitt uttryck bidrar ledarsidan till att bekräfta läsarna som inlandsbor, stärka en vi-känsla präglad av framtidstro och den lokala identiteten.

Ledarsidan lyfter fram samhällsfrågor av mer allmän karaktär, sällan de direkt partipolitiska. Tonen är genomgående positiv, spår av offermentalitet kring inlandets problem är sällsynta, i något fall dock artig ilska mot Umeå/staten (ex: Dumheter, släpp på prestige 7/3). Ledarkrönika 1 februari av Tommy Jansson, Lomsjö. Ockupationen nämns helt kort i inledningen till ledarkrönikan. *I inlandet händer mycket knepigt.* Tillsammans med telefoner som inte fungerar och utgående post som inte hämtas utgörs knepigheterna av den indragna ambulansen i Åsele, *Arrogant och nedlåtande sätt från makternas sida, baserat på hur man ser på glesbygd i allmänhet.*

2 Bland skribenterna finns Tommy Jansson, Lomsjö (entreprenör) Lilly Bäcklund, Lycksele (s), Nicke Grahn, Dorotea (fp), Bo-Göran Bolstad, Storuman (s och företagare/annonsansvarig i Lokaltidningen), Elisabeth Björnsdotter Rahm, Lycksele (m i Riksdagen) och Jonas Ternestål, Åsele (fp).

Redaktionen rader 8 februari. Lokalredaktören i Vilhelmina, Kristina Sandin skriver om vårdkonflikten. Rubriken är *Kvinnornas kamp i Dorotea* (med foto på två kvinnor som tar emot dagens lunch, sponsrad av en lokal servering

2

REDAKTIONENS RADER

"Det kändes märkligt att komma hem"

Det kändes märkligt att komma hem. Änd och man kanske har någon gång en överdrift. Vi har följt Kristina Sandin till Dorotea för att se hur det är att arbeta som sjuksköterska där. Det är en liten ort med cirka 100 invånare. Det är en liten ort med cirka 100 invånare. Det är en liten ort med cirka 100 invånare. Det är en liten ort med cirka 100 invånare.

LEDAKRÖNIKA

Tommy Jansson, Lomsjö

Dumhet i repris: akutbil bättre än ambulans

Just nu utspelar sig ett drama i inlandet där makterna visar upp en dumhet som är av det mera gedigna slaget.

Många säger här vi spårar ut vad som händer och vi tror att det är en del av det som händer. Det är en del av det som händer. Det är en del av det som händer. Det är en del av det som händer.

VECKANS BILD

LOKAL

i samhället). Reporterens förankring och lokala närvaro inleder: På vägen hem från Dorotea och occupationen av sjukstugan kommer jag att tänka på Lysistrate och hennes syster. En historik parallell där de kvinnliga ockupanterna jämförs med de protesterande kvinnorna i antikens Grekland följer:

Lokal tidningen
7/3 2012

Kvinnorna i Sparta och Aten var trötta på kriget och sexstrejkade för att få ett slut. En drastisk åtgärd som inte har så mycket med Doroteaockupationen kan tyckas.

Men ändå, trots tid och rum, finns det likheter:

En känsla av maktlöshet hos den lilla människan. Samtidigt – något måste göras. De grekiska kvinnorna strejkade och fick slut på kriget. Kvinnorna i Dorotea ockuperar sjukstugan för att få behålla vårdplatser. Hur det slutar vet vi ännu inte. (...)

I det grekiska dramat handlar det om att rädda liv. De grekiska kvinnorna ville inte se sina män och söner förblöda på slagfältet.

I vår tid förblöder ingen i Sverige på slagfältet. Det Doroteaborna befärrar är att liv förspills i väntan på vård.

Lysistrate förenade kvinnorna i kampen mot kriget. Initiativtagarna till Doroteaupproret har förenat kommuninnevånarna i kampen mot landstingsbeslutet.

Men det är också en annan strid. En strid för inlandets överlevnad.

För vem vill flytta till en plats där du bara kan bli sjuk under kontorstid. Eller där du får vänta i timmar på en ambulans.

Ledarkrönika 15 februari av Nicke Grahn, Dorotea. Rubrik *Upproret i Dorotea*. Lyfter fram raden av protester i olika former under hösten, nedskärningarna på många håll i inlandet och uppgörelserna med kommunerna om att ta ekonomiskt ansvar.

Kommunen skall vara med och betala för vården – vettlöst! Med tanke på Doroteabornas kampvilja kommer ockupationen att hålla på till landstinget presenterar en godtagbar lösning – sjukvård på likvärdiga villkor. Inlandets kamp för sjukvården är också landsbygdens kamp för rätt till en grundläggande samhällsservice som vi faktiskt betalar för. Stöd oss i den kampen!

Ledarkrönika 7 mars, Tommy Jansson Lomsjö. Rubrik: Dumhet i repris: akutbil bättre än ambulans. Han visar viss förståelse för båda sidor i konflikten, har själv tagit kontakt med Jonas Rastad:

Just nu utspelar sig ett drama i inlandet där makterna visar upp en dumhet som är av det mer gedigna slaget. (...) Man behöver ju knappast vara någon Einstein för att inse att det är sämre att vänta en halvtimme extra på ambulansen eller att bli sittande i baksätet på en mindre personbil där man inte ens kan stänga dörrar och baklucka om patient och vårdpersonal.

Sammanfattning: tidningarnas ledare

Ledaren i *Folkbladet* argumenterar i brödtexten för s-politiken i landstinget. Genom dold argumentation – bildval, bildtext och den underordnade placeringen av nyhetsbevakningen av upproret (faksimiler) längst ner på sidan polemiserar ledaren mot akutbilens kritiker. Doroteaockupationen lämnas därhän, det är Åseleambulansen, där landstinget lyssnat på protesterna mot den första bilen, som är utgångspunkten för ledaren.

Landstingens svaga ekonomi förklaras dels av en allt mer avancerad och kostsam vård, dels av den förda regeringspolitiken. Lösningen på problemen är att läsarna röstar fram en ny s-märkt regering hösten 2014.

Ledaren i *Folkbladet* är Umeå/nationellt orienterad (resonemang kring skattepolitik m m) och står i kontrast mot tidningens uttalade lokala ambitioner, det omfattande väljarstödet och den prenumerantstock som domineras av inlandet. Sjukvårdsprotesten ges ingen legitimitet, i stället framhålls de förbättringar i Vilhelmina och Storuman som Balans skall medföra.

Ledaren har getts karaktären av valpropaganda.³

³ I augusti 2012 lämnade ledarskribenten Lena Sandlin tidningen för att verka inom en rad egna värdtjänst- och riskkapitalbolag och våren 2013 lämnade chefredaktören Daniel Nordström för att bli chefredaktör på *Arbetarbladet* i Gävle, senare på VLT.

Ledaren i VK för ett resonemang som samtidigt som den ger ockupanterna rätt pekar på att de ekonomiska problemen är reella. Satirteckningen sätter fokus på Rastads/Balans försök till förenklingar. Norrländsk egenmakt lyfts fram, liksom möjligheter att inom landstinget utveckla nya tekniker/vårdmetoder som kan bidra till en bättre ekonomi.

Ett starkt patos till stöd för kraven från inlandet präglar ledaren liksom en ambition att minska klyftorna mellan länets kust- och inlandskommuner
Har vi råd att dra isär en gammal helhet?

Ledaren har en folkbildande karaktär genom frånvaron av förenklingar och nya perspektiv och möjligheter öppnas genom ett självständigt resonemang om norrländsk samverkan och metodutveckling inom vården.

Lokaltidningen argumenterar på flera sätt på ledarsidans olika avdelningar för ockupanterna och kritiken mot nedskärningarna. Exempel finns på argumentation från det traditionellt politiska (Nicke Grahn, Dorotea) till högstämnda liknelser med det grekiska dramat Lysistrate (lokalredaktören Kristina Sandin). Den raka, folkliga retoriken står Tommy Jansson, Lomsjö för (två ledare), Dumhet i repris, Man behöver ju knappast vara någon Einstein för att inse och en jämförelse angående det låga utnyttjandet av ambulansen i Åsele Satsningen på JAS – försvaret har inte använts på 150 år.

Bilden som politisk, visuell retorik är framträdande när protesterna behandlas i de båda 6-dagarsstidningarnas ledare. I Lokaltidningen är bildanvändningen annorlunda, den saknar direkt koppling till partigenererad ideologisk/politisk argumentationen och bygger i stället på sin redaktionella profil: lokal identifikation/legitimering.

Insändare/debatt - tidningarna som forum för samhällsdebatt

Alla tre tidningarna ger utrymme för insändare, VK har också en helsida för mer kvalificerade debattinlägg i anslutning till ledarsidan. Engagemanget i sjukvårdsfrågan var mycket stort i lokalsamhället, men också i regionen och bredden är påfallande.

Kyrkan, näringslivet och företrädare för regionen debatterar starkt för bevarad samhällsservice i inlandet. De som försvarar landstingets nedskärningar är få, utgör undantagen. Men när också sjukstugan i Åsele ockuperas är den politiska landstingsledningen mycket aktiv med inlägg i Folkbladet.

INSÄNDARE, TOTALT	
Folkbladet	25
VK	37
Lokaltidningen	4
DEBATT, TOTALT	
Folkbladet	5
VK	5
Lokaltidningen	0

Läsarreaktioner och en lokalredaktörs arbetsvillkor

Tidningarnas nyhetsarbete har kritiserats av ockupanterna för att vara ytligt och aktionsinriktat, refererande. Granskningen av nyhetsjournalistiken under ockupationens två första månader ger dem rätt. Protesterna skildras utförligt, gärna med dramatiska exempel. Men granskningar och fördjupningar ur mer övergripande perspektiv saknas.

I sin lördagskrönika den 4 februari tar VK:s chefredaktör Ingvar Näslund upp redaktionsarbetets villkor under den första ockupationsveckan:

Ockupationen i Dorotea har fått riksintresse. Gamla som unga har slutit upp. Näven i luften. I mina unga år bodde jag i Dorotea och minns hungerstrejken i Medborgarhuset 1973 mot kommunsammanslagningen. Polismannen Brynolf Hedberg, 79 var en av frontfigurerna. Han fanns på plats även i veckan.

Näslund fortsätter och jämför bevakningen då med den aktuella:

När ockupationen startade klockan 10 00 i tisdags träffar VK:s reporter demonstranter och kommunledning. Materialet publiceras direkt på vk.se. Bilder tas med mobilen och skickas som MMS och publiceras något minut senare på vk.se. Efter detta filmar Jan Johansson demonstranterna. Filmen redigeras på redaktionen i Umeå och publiceras omgående. Nya kommentarer från landstingsansvariga och demonstranter bygger ut materialet. Läsarna är med och tycker till på vår Doroteasajt på vk.se. På eftermiddagen börjar Jan skriva artiklar för morgondagens tidning och planerar framåt. (...)

4.3 Intervjuer, aktiva medborgare

PROTESTERNA UTVECKLADES under hösten 2012 till en bred flora av fredliga, folkliga aktioner mot en försämrad sjukvård, de formade olika exempel på den ena komponenten i deltagardemokratien – de politiskt engagerade medborgarnas politiska basarbete.

I intervjuerna understryker de fyra aktivisterna den stora betydelsen av lokal journalistik generellt, men särskilt ur demokratisk synvinkel. De riktar kritik mot Folkbladets och VK:s bevakning, men den handlar inte om för lite text, mer referat kring vad som händer dag för dag till läsarna i Västerbotten som helhet. Det är i stället mer insikt, djupare förståelse, mer kunskap om sammanhang och bakgrunder som lyfts fram som en bristvara.

Relaterat till de kunskapsfilosofiska kategorierna är det mindre techne och mer fronesis som efterfrågas, vardagligt uttryckt mindre veta och mer förstå. Ur ett medborgardemokratiskt perspektiv är fronesis (den praktiska klokheten) den samlade förståelse om samhällsutvecklingen som också möjliggör ett eget handlande.

Den refererande, klickgenererade nyhetsjournalistiken blir i en komplicerad samhällskonflikt en mager kost, inte bara för aktivisterna utan för läsekretsen som helhet. Den digitala utvecklingen med mer snabb, händelsebaserad rapportering som viktigt argument riskerar att öka klyftan mellan techne och fronesis ytterligare.

Under ockupationen i Dorotea samlade aktivisterna ett stort bakgrundsmaterial på egen hand. Landstingets budget granskades, inför överklaganden samlades sakargument och de fyra i intervjuerna uttrycker missnöje med att inte någon av tidningarna var intresserade av att ta del av materialet, att deras

inbjudan till samarbete inte fångades upp av de lokala journalisterna.

Det är anmärkningsvärt att bara en av de intervjuade kan nämna en lokal journalist de haft förtroende för. Simone Granberg var ockupationens frontfigur och hade omfattande presskontakter:

Den reporter jag fått mest förtroende för är Jonas Lindsköld på VK.

Han känner till inlandet och är seriös som journalist.

Jonas Lindsköld är uppvuxen i inlandet, men sedan 2012 placerad på centralredaktionen i Umeå. Han hör till en yngre generation än VK:s lokalredaktör i Dorotea.

Aktivisterna i sjukstugan vittnar om hur teknikutvecklingen kan förändra publikens förväntningar på den professionella journalistiken.

Med hjälp av sin Facebookgrupp kunde ockupanterna sprida sin egen information nationellt, de hade mer än 3 000 följare i hela landet och i något fall också internationellt. Simone Granberg:

Vi fick ut egen information till platser utanför Västerbotten och kunde hålla kontakt med andra engagerade (...) vi fick också synpunkter från andra, det finns ju alltid en risk för att man blir hemmablind.

Vi rapporterade det som hände på nätet, och det var egentligen inte så annorlunda mot tidningarnas rapportering. Både Folkbladet och VK har varit intresserade när det händer något. Men kunskapsmässigt har de varit svaga.

Förväntningar på tidningarna blev att de skulle erbjuda mer kvalificerad information, sammanhang och bakgrunder. Christina Bök Bergman, pensionerad lärare:

Många hade nog förväntningar på att VK skulle ha andra ambitioner, göra något mer djupgående. Men de tog inte vara på våra många tips, vi tog ju fram mycket fakta och material själva när vi överklagade och anmälde till Socialstyrelsen, det gällde både oegentligheter och annat. De svarar att de har producerat mycket text och är nöjda med det.

Både VK och Folkbladet har reportrar i Umeå som bevakar landstinget. Men det är tydligt att förväntningarna på VK:s bevakning har varit större. Britt Pehrsson, pensionerad banktjänsteman:

VK:s reporter har varit mycket landstingsvänlig, hon kunde ha fördjupat sig i frågorna och ställt landstinget mot väggen. Hon kunde ha granskat sparprojektet Balans. Hon borde ha kommit hit och satt sig in i hur vi tänker, då hade hon nog blivit mer trovärdig.

Generellt gör dock ockupanterna inte någon skillnad mellan VK och Folkbladet, de bedöms som lika refererande, att de prioriterar händelserapporteringen på bekostnad av bakgrunder och analyser. Spontant tar ingen upp Lokaltidningen i sammanhanget, den kommer bara en gång i veckan och har liten upplaga, men Det är en liten, trevlig tidning. De blir glada när man ringer och säger - då kommer vi, säger en av ockupanterna.

Vad har aktionerna betytt för samhället?

Urettstörre samhällsperspektiv kan aktionerna, förutom det sjukvårdspolitiska arbetet, ses som ett arbete för stärkt lokal identitet, för social sammanhållning och mänsklig värdighet. Intervjuerna visar på aktionernas större, vidare betydelse. Urban Larsson, entreprenör framhåller:

Ockupationen har lett till en bred mobilisering i hela samhället hos företag, organisationer och enskilda. Många har utvecklats och skaffat nya kompetenser som it. Vi har också fått ett livligt umgänge över generationsgränserna.

Att de engagerades basarbete också motverkat uppgivenhet och bristande framtidstro lyfts också fram. Christina Bergman:

Det finns inga företrädare för Sverigedemokraterna här och det vi har gjort nu saknas för mycket i dag – ett eget politiskt engagemang och det som också kan inspirera andra. Missnöjet med det politiska engagemanget är stort på många håll. Det blir farligt om människor i Sverige tystnar.

Det blir tydligt att det politiska basarbetet i anslutning till besparingarna inom sjukvården i Västerbotten har många likheter med entreprenörskap. Entreprenörer kopplas ofta till näringsverksamhet, till den ekonomiska sfären. Men idéburna, ideella krafter kring samhällsfrågor har av forskare som Malin Gawell och Bengt Johannisson lyfts fram som samhällsentreprenörer (Gawell 2006, Gawell m fl 2009).

Den lokala journalistikens stora betydelse för demokratin lyfts fram av Britt Pehrsson:

Den lokala journalistiken betyder väldigt mycket. När tidningarna tystnar, inte bevakar samhället vet man ju inte vad som händer och har inte möjlighet att diskutera och agera tillsammans med andra. Det går ju inte att påverka sånt som man inte känner till. Är något på väg åt fel håll vill jag ju kunna ta kontakt med andra, organisera och ta kontakt med politikerna. Det är en demokratifråga. Nu har de dragit in lördagsutdelningen av tidningen. Det är inte bra, det är ju på lördagarna som folk verkligen har tid att läsa. Det blev ju också sämre när TV 4 lade ned de lokala nyheterna. Det var ju ett seminarium för grävande journalistik i Umeå i mars, men varför gräver tidningarna inte mer?

5 Sammanfattning och diskussion

Ett förnyat publicistiskt uppdrag?

VALEN UNDER 2014 möblerade om det svenska politiska landskapet på flera sätt. Tidigare hade i första hand lågutbildade män och människor på landsbygden sett Sverigedemokraterna som en väg ut ur sin osynlighet. Men nu vidgades väljargruppen.

Genom den samhällsutveckling som i ökande utsträckning präglas av intolerans, ett försvagat föreningsliv och politikens professionalisering ställs journalistiken och dess samhällsuppdrag inför nya uppgifter. Den svenska dagspressen växte till stor del fram som ett verktyg i arbetet för demokrati och parlamentarism kring förra sekelskiftet.

Hur en urholkning av demokratin kan motverkas är en av de kommande årens stora frågor, omöjlig också för publicister att kringgå.

Två etablerade dagstidningar med rötter i frisinne och folkrörelser och en nyetablerad hyperlokal nyhetstidning med veckoutgivning skulle komma att spegla en konflikt som enligt många inte bara handlade om fyra akutplatser och en ambulans, utan om något som av många betraktades som inlandets överlevnad.

Bevakningen blev ett exempel på den utveckling där den lokala journalistiken i allt större utsträckning inriktar sin bevakning på motsättningarna mellan medborgare och politiker i stället för på motsättningar mellan de politiska partierna (Nygren 2002). Konflikten inneboende dramaturgi och den refererande journalistiken förstärkte den motsättningen ytterligare, tidningarnas rapportering kunde göras mycket bildmässig. Den erbjöd det som inom tv-mediet kallas för "bra tv" när ockupanter bar fram

madrasser för att kunna övernatta i sjukstugan, skapade masseffekter med slagkraftiga plakater i snödrivorna utanför sjukstugorna eller framträdde som beslutsamma medborgare, beredda att ta ansvar för både liv och bygd.

De tre tidningarnas bevakning av konfliktens första två månader lever upp till två av de tre kriterier som brukar känneteckna massmediers roll i det demokratiska samhället – de att vara informerande och att utgöra forum för debatt (Pettersson&Carlberg 1990). Händelserapporteringen (informationen) och debatten är omfattande, medan en tredje roll - granskningen av makthavarna - saknas. Pettersson & Carlbergs klassiska, folkhemsbaserade studie av massmediesamhället har demokratin som en självskriven utgångspunkt. Utvecklingen i dag, där det traditionella medborgerliga politiska ansvarstagandet försvagats och parats med framväxten av nya politiska grupperingar med en odemokratisk människosyn, skulle kunna ge anledning till publicistiska omprövningar. Både tanke och handling, den praktiska klokheten (fronesis) i en samhällelig kontext, tar sig uttryck som ockupationer av sjukstugor i Västerbotten och vägor av kritik mot stadsbyggnadsprojekt som nya Slussen i Stockholm.

De deltagardemokratiska traditioner som präglar Västerbotten reduceras i både VK:s och Folkbladets nyhetsbevakning till isolerad aktivism, irrelevant för samhället som helhet och för anspråk på makt och inflytande.

Med en innovativ användning av nya tekniker och en yrkesroll inspirerad av diskussionerna kring citizen journalism i USA skulle medierna kunna rikta sig till nya grupper med erbjudanden om både innehållslig förnyelse och interaktivitet. Flera lokala medier i USA ingick 1996 i ett utvecklingsprojekt, lett av Jay Rosen vid New York University. En av de erfarenheter som fångades upp i projektet kom från reportern Jim Morrill på Charlotte Observer som pekade på glappet mellan medborgare och dagens journalistiska erbjudanden: *People are hungry for something they are not getting from us.*

Det skulle kunna vara en signal om att det inte bara är hos papper, webb och digitalisering problemen kan finnas – de kan vara teknikneutrala, vilket sätter innehållet i fokus.

Nyhetsbevakningen i både **VK** och **Lokaltidningen** ger medborgarnas intressen legitimitet. VK:s lokalreporter övernattar i sjukstugan, gör sig till en av dem, medan Lokaltidningen med flera lokala skribenter ur olika aspekter bejakar ockupanternas krav. Tidningarnas utgångspunkter är den deltagardemokratiska modellen, samtidigt som VK med sina större resurser inte erbjuder sina läsare bakgrunder eller djupare granskningar av konflikten/de politiska makthavarna.

VK ger en bild av både ockupationen i Dorotea och av stormötet som präglas av ett lugn, av sakliga inlägg, bild med trevliga barn som bär plakat. VK väljer också att beskriva ockupanterna som subjekt – det är medborgarna som agerar, sätter dagordningen: Ockupanterna bjuder in ledningen. Det stora reportaget den första veckan där lokalredaktören väljer att övernatta i sjukstugan blir ett närmast populistiskt grepp, känslomässigt betonat och förstärkt med populärkulturella referenser.

Lokaltidningen har inte en lika tydlig skiljelinje mellan ledarsida och nyheter, den står på lokalbefolkningens/ockupanternas sida i hela tidningen. Flera lokala röster som Nicke Grahn lyfts fram på ledarsidan och i en redaktionell kommentar görs jämförelser med kvinnliga hjältar i det antika grekiska dramat. Tidningens policy är att lyfta fram entreprenörskap, här får också samhällsentreprenörerna erbjuda visioner om en bättre framtid för inlandet. Men den bildningsambition som kan ses som en viktig komponent i deltagardemokratin förutsättningar saknas i Lokaltidningen.

Folkbladets nyhetsbevakning däremot lyfte fram de positiva delar som fanns i Balans, och det är etablerade politikers agerande som ges en demokratisk legitimitet. De engagerade ortsborna skildras som aggressiva, stämningen på stormötet i Åsele är "hätsk". I samband med den nya ockupationen i Åsele är tonläget mer försiktigt, förhandlingar mellan regionala och lokala politiker pågår och det fanns en oro inom socialdemokratin för ytterligare en utdragen ockupation.

De skildringar som Folkbladet ger av upproren ligger i linje med konkurrensdemokratin, det är politikerna som framstår som ansvarstagande och problemlösare.

Granskningen av makten på nyhetssidorna är svag (för att inte säga obefintlig) i alla tre tidningarna, trots resurser och specialreportrar på de två centralredaktionerna i Umeå. Nyhetsarbetet är händelseinriktat och refererande, har den inriktning ockupanterna kritiserat.

Tidningarnas ledare visar på en demokratisyn i linje med nyhetsbevakningens. I **Folkbladets** ledare mörkas Doroteaockupationen, det är Åseleambulansen, där landstinget lyssnat på de skarpa protesterna mot den första bilen och vill få acceptans för ersättaren, som är utgångspunkten för ledaren. Lösningen på problemen med ökade kostnader inom sjukvården är läsarnas valsedlar, de uppmanas att rösta fram en ny, s-märkt regering hösten 2014.

Den avslutande uppmaningen riktas till läsarna i egenskap av väljare – att rösta bort alliansregeringen blir receptet mot missnöjet med den regionala politiken i Västerbottens inland, tidningens prioriterade bevakningsområde. Folkbladets ledare vittnar om ett svalt engagemang för inlandets egna frågor, för de egna läsarna och om ett urbant/nationellt perspektiv.

Ledaren i VK för ett resonemang som samtidigt som den ger ockupanterna rätt pekar på att de ekonomiska problemen är reella. Här är den norrländska identiteten viktig, egenmakt skall kunna bidra till lösningar. Ett starkt patos till stöd för kraven från inlandet präglar ledaren liksom en ambition att minska klyftorna mellan länets kust- och inlandskommuner *Har vi råd att dra isär en gammal helhet?* Texten är självständigt resonerande, fördjupande och politiskt konstruktiv. Ledaren knyter an till ett bildande uppdrag, det är möjligt att förstå (kunskapsformen fronesis) konfliktens komplexitet, en förståelse som också kan leda till handling. Texten har sin utgångspunkt i läsarna som subjekt och medborgare, inte bara väljare.

Lokaltidningen argumenterar på flera sätt på ledarsidans olika avdelningar för ockupanterna och kritiken mot nedskärningarna. Lokaltidningen markerar sitt politiska oberoende bl a genom en ledarsida med många, lokalt förankrade röster med starkt lokalt patos.

De två 6-dagarstidningarna fungerar båda som forum för debatt, insändare och längre debattartiklar speglar det stora, breda engagemanget kring sjukvårdspolitiken i länet. I Lokaltidningen är antalet insändare blygsamt (4 st) och större debattartiklar saknas. Det speglar tidningens ställning lokalt, den har en liten upplaga i det område där Folkbladet av tradition har sin starkaste ställning till följd av läsarnas ideologiska prioriteringar.

I intervjuerna med engagerade doroteabor framgår att förväntningar på den professionella journalistiken inte har infriats och det gäller särskilt VK som man anser har större resurser.

Den händelse- och konfliktrapportering som präglat tidningarnas bevakning av sjukvårdsprotesterna i Västerbottens röda hörn ser inte ut att möta de krav som medborgarna ställer. Det kan visa på att problemen med dagens lokala journalistik kan vara mer mångfacetterad än sjunkande upplagor, digitalisering och nedlagda lokalredaktioner.

De två 6-dagarstidningarna har både partitradition och en utvecklad professionell journalistik att luta sig mot och har, i motsats till Lokaltidningen, satsat på interaktivitet med hjälp av olika digitala plattformar. Lokaltidningen kan innehållsligt närmast beskrivas som en modern, mobiliserande folkrörelsetidning. Men nu är det varken nykterhet, oberoende av statskyrkan eller klass som är de mobiliserande krafterna utan kön, lokal identitet och entreprenörskap. Lokaltidningen visar på en omprövning av samhällsuppdraget, lyhörd för rörelser på gräsrotsnivå.

Hur en publicistisk agenda i demokratins tjänst kan formas i mediekrisens och globaliseringens spår kräver fördjupade diskussioner. Med de nya digitala medieteknikerna har både medborgargrupper och enskilda fått möjligheter till egen publicering. Det är svårt att tänka sig att den refererande journalistik som utmärker bevakningen i Dorotea/Åsele i längden kan vara attraktiv. Att erbjuda publiken ett material de enkelt kan producera själva digitalt måste vara en affärsidé med stora begränsningar.

Nya lösningar, uppluckrade revir

Om journalistiken vill möta samhällsförändringarna visar Lokaltidningen att medvetna val av en ny publicistisk agenda är möjlig. Bland statsvetare och företagsekonomer finns ett växande forskningsfält kring lösningar på samhällsfrågor som traditionella strukturer inte förmår hantera. I en rapport för KK-stiftelsen från 2009 pekar forskare på de hinder för utveckling som svenska samhällsstrukturer innebär (Gawell, Johannisson, Lundqvist 2009). Vattentäta skott mellan ekonomiska aktörer, den offentliga sektorn och civilsamhället utgör ett hinder för nya lösningar, ett mönster som skiljer sig från t ex Storbritannien där lösningar inom vad som kallas samhällsreprenörskap är mer möjliga.

Mediehusens beredskap att luckra upp de egna stuprören begränsas ofta till teknikfrågorna, nya digitala plattformar. Men mediernas roller i framtidens demokratier formas i större utsträckning av synen på det egna uppdraget inom demokratin, av förnyade kontaktytor mot samhällets aktörer och en utveckling av professionaliteten i syfte att skapa en ökad relevans (och med den en vilja att betala). I de processerna kan det bli ofrånkomligt att arbeta sig bort från händelserapporteringens dominans, att fördjupa synen på uppdraget ur ett medborgarperspektiv. Ockupanternas och läsarnas reaktioner i Västerbotten visar att mediernas kriser inte bara är ekonomiska, kanske inte ens främst ekonomiska, utan förtroendekriser. I situationer där referaten ersätter både samhällsengagemang och erbjudanden om kunskap riskerar medierna att förlora legitimitet.

Den lokala journalistikens relevans erbjuder unika utvecklingsmöjligheter. Lokalt blir etik och politik mer synlig och möjlig att handla i. Kontakterna med lokala politiker, de som fortfarande pratar verklighet, befriade från kommunikationsbyråernas modellerade fraser, innebär också möjligheter till påverkan och utveckling av samhälls- och livsvillkor. Den "mediekrati" som växer fram är i huvudsak koncentrerad till den nationella politiken. Lokalt och regionalt ser mönstren annorlunda ut. Abstrakta företeelser som överskottsmål går att bearbeta och forma inom "mediekratins" ramar. Fyra akutplatser och en ambulans är betydligt svårare.

Västerbotten borde vara ett område med unikt goda möjligheter att utveckla en samtida, lokal journalistik med inspiration från erfarenheterna av medborgarjournalistik från både Stockholm och USA (Beckman 2011, Jay 1999). De önskemål om en annan inriktning, mer granskande, mer undersökande journalistik som fördes fram av ockupanterna är mer en fråga om redaktionell policy och journalistisk ambition än om resurser.

Granskningar och fördjupningar innebär också kunskapsbygge, fördjupad förståelse. I redaktionella kontexter är det ovanligt att en folkbildande uppgift diskuteras. Men vilka behov och intressen som finns i samtiden är värt både en och två diskussioner. Robert Picard har pekat på var hinder kan finnas (Picard/von Krogh 2011):

Kanske är den viktigaste mentala förändringen som behöver äga rum inom journalistiken en övergång från uppfattningen att journalister och nyhetsorganisationer är i nyhets- och informationsbranschen till att de är i kunskaps- och förståelsebranschen.

Utvecklingen under 1900-talet gick från partipress till opartiskhet och vidare till den lokala ambitionen att bekräfta läsarna och vara en hjälp för att kunna stå ut i en överskådlig verklighet enligt Mats Hyvönen (Hyvönen 2014). Hos de nationella etermedierna är uppgiften att tolka verkligheten och vara allmänhetens ombud gentemot makten.

Att de modellerna fortsatt kan säkra journalistiken relevans som en grundpelare i demokratins infrastruktur är inte givet. Konkurrensdemokratien med sitt allt starkare beroende av mediala utspel formade av spindoktorer och PR-konsulter ställer kraven på mediernas källkritik och helhetsbedömningar allt högre. Symbiosen mellan medier och partistategernas behov av utspel för att vinna väljare riskerar att ge odemokratiska rörelser som SD ytterligare ökat stöd. Hur det kan motverkas visar de senaste årens folkliga protester, inte bara i det ”röda hörnet” på.

Att informationsflödets demokratisering genom webb och sociala medier formar nya roller för den professionella journalistiken är en ny verklighet. Ett ytterligare steg skulle kunna var en ambition att utveckla både former och innehåll så att publiken inte bara betraktas som plakatbärare i tillspetsade konflikter utan också som kompetenta medborgare med rättmätiga anspråk på politisk makt och inflytande.

KÄLLOR OCH LITTERATUR

Tidningarna

Folkbladet, Lokaltidningen, VK under februari och mars 2012

Intervjuer med ockupanter

Anitha Westerlund, Urban Larsson, Britt Pehrsson, Ove Pehrsson, Margareta Dahlqvist, gruppintervju i sjukstugan 130811

Intervjuer med aktivister

Sabine Granberg, Britt Pehrsson, Urban Larsson, Christina Bök Bergman, enskilda intervjuer, telefon i januari 2015

Litteratur

Asp, Kent & Bjerling, Johannes (2014). Mediekratin: mediernas makt i svenska val. Stockholm: Ekerlids förlag

Beckman, Petter (2011). Utanför nyhetsmallen: public journalism efter fem år med Södra sidan: erfarenheter av arbetet med tidningen Södra sidan, tips till arbetsledare samt rapport om finsk forskning / [av Petter Backman med flera ; Torbjörn von Krogh (red.). Stockholm: (Sim(o)

Dagens Nyheter/SCB 20140225

Dagens Nyheter 20000611, Zaremba: Demokrati: Dorotea börjar om från början

Gardeström, Elin (2011). Att fostra journalister: journalistutbildningens formering i Sverige 1944-1970. Diss. Stockholm: Stockholms universitet, 2011

Gawell, Malin (2006). Activist entrepreneurship: attaching norms and articulating disclosive stories. Diss. Stockholm: Stockholms universitet, 2007

Gawell, Malin (2009). Samhällsentreprenörskap för en global utveckling.

Gawell, Malin, Johannisson, Bengt & Lundqvist, Mats (red.) (2009). Samhällets entreprenörer: en forskarantologi om samhällsentreprenörskap. Stockholm: KK-stiftelsen

Godtemplarorden. Västerbottens distriktsloge (1932). Efter femtio år: hur Godtemplarorden utvecklats i Västerbotten: en minnesskrift 1882-1932. Umeå: Larsson & Cos tr.

Gustavsson, Bernt (2000). Kunskapsfilosofi: tre kunskapsformer i historisk belysning. Stockholm: Wahlström & Widstrand

Hadenius, Stig (1993). Regementsdöden i medierna. Stockholm: Styr. för psykologiskt försvar (SPF)

Hadenius, Stig & Weibull, Lennart, Partipressens död?, Svensk informations medicenter (SIM), Stockholm, 1991

- Hyvönen, Mats (2014). Lokalpressens självbilder 1920-2010: exemplet Gävleborg. Diss. Sundsvall : Mittuniversitetet, 2014
- Nord, Lars & Strömbäck, Jesper (red.) (2012). Medierna och demokratin. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Nordicom (2014) Mediebarometer 2013 Göteborg: Göteborgs universitet
- Nohrstedt, Stig Arne (1977). Bakgrunden till skogsarbetarstrejken 1975.. Arkiv för studier i arbetarrörelsens historia. 1977 (Nr 11/12), s. 3-39
- Nygren, Gunnar och Althén, Kajsa (2014). Landsbygd i medieskugga – nedmonteringen av den lokala journalistiken och bilden av landsbygden i Dagens Nyheter, journalistikstudier vid Södertörns högskola 7
- Nygren, Gunnar (2005). Skilda medievärldar: lokal offentlighet och lokala medier i Stockholm. Diss. Stockholm: Stockholms universitet, 2005
- Nygren, Gunnar (2002). Lokal politisk kommunikation i nätverkssamhället. På väg mot medievärlden 2020/ Håkan Hvitfelt, Gunnar Nygren (red.). S. 189-212
- Nygren, Gunnar (2001). Medier och medborgare i den digitala kommunen: en undersökning om lokal politisk kommunikation i medier och på kommunala webbplatser. Lic.-avh. Stockholm: Univ.
- Nyström, Maurits (1984). Socialdemokratin i Västerbotten: uppkomst och utveckling. Umeå: Socialdemokratiska partidistriktet i Västerbotten
- Petersson, Birgit (2006). Från journalist till murvel: journalistyrkets professionalisering från 1900 till 1960-talet. Göteborg: Nordiskt informationscenter för medie- och kommunikationsforskning (NORDICOM-Sverige)
- Petersson, Olof & Carlberg, Ingrid (1990). Makten över tanken: en bok om det svenska massmediesamhället. Stockholm: Carlsson
- Picard, Robert G. & Krogh, Torbjörn von (2011). Vem betalar journalistiken?: om journalistikens värde för olika intressenter. Stockholm: Sim(o)
- Rosen, Jay (1999). What are journalists for?. New Haven, Conn.: Yale University Press

